

Apokarip

Ta jawén hawät do Jesus metä wät do ky n'aa hahỹỹh

¹ Jesus Kristo metëeh do hahỹ kerih doo, ta hã P'op Hagä Do anoo doo, ta hã h'yy ka'eeh doo, ta karom hedoo do sa hã tametëeh hyb n'aa nayyw hẽ hawät do pan'aa. Jesus Kristo mejō wät ääs ta mejũũ do seeh, wẽ ỹỹ, ỹ ta karom Jowãw, ẽr pooj jé hawät do ky n'aa ẽr hã tapanäk hyb n'aa. ² Baad ỹ berii wät sahõnh hẽ hã ỹ tametëeh doo, ỹ hapäh doo. Hahỹ né hẽ P'op Hagä Do ẽr tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus Kristo metëeh do na-ããj hẽ. ³ P'op Hagä Do ky n'aa edëng da jé hahỹ ta jawén hawät do ky n'aa ner'oot doo. Ky n'aa kedëng na-ããj hẽ jé hahỹ maa newëë doo, ky daheeh doo, edaa däk do hyb n'aa takajaa doo.

⁴⁻⁵ Ỹ Jowãw, ỹ edëng Jesus hã h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bã, Asija häd näng do häj n'aa bã habong doo. Ỹ karën P'op Hagä Do awäd had'yyt doo, setsi hedoo do ta Sahee* tabag'ããs do tyng n'aa pa hab'ëeh do na-ããj hẽ, Jesus Kristo na-ããj hẽ raky en'yym bë hã, ỹ karën bë rah'yyb en'yym. Jesus Kristo né hẽ ti baad hadoo do her'oot doo. Tahajaa ji ky dahé bã taher'oot doo. Ti né hẽ jããm

---

* **1:4-5** P'op Hagä Do Sahee né hẽ tii. Setsi hedoo do P'op Hagä Do kyy kerih do hã takerii däg bã, baad had'op tahanäng pé tii. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee baad had'op doo, tahanäng pé ti setsi ta Sahee.

hē pooj jé dejëp do mahang ganä wät doo.† Sahõnh hē badäk hahỹỹ bä habong do sa wahë n'aa wahë n'aa né hē tii.

Tak'ëp ỹ j'aa etsë, ỹ weh'ëeh Jesus ër hã kamahän doo, tadajëp do hyb n'aa nesaa do ër moo bok do hejój mahänh ër tabedëeb wät doo. ⁶ Tak'ëp ỹ j'aa etsë, ỹ wehëë had'yyt hē Jesus, ta karapee tabag'ããs do ëër, ër hã tanoo doo. P'op Hagä Do ta Yb wë moo bok doo, ta hã hyb n'aa jëw'yyk do ëër, tan'oo bä. Taw'ãäts hē takabajaa had'yyt hē. Taw'ãäts hē sahõnh hē tabagãã had'yyt hē. Ỹỹ. Tii d' né hē. Taw'ãäts hē.

⁷ Bë hyb n'aa matakä da!

Ti awät da Kristo wë puh gabarëeh do mahang.

Sahõnh hē rabahapäh da.

Baa ej'oooh do sii hē rabahapäh da.

Tii bä, sahõnh hē badäk hahỹỹ hã habong do a'oot da ta hyb n'aa.

Ỹỹ. Tii d' né hē. Taw'ãäts hē.

⁸ “Ỹ né hē Aw-Pah, ỹ né hē Omekah. Ỹ né hē jããm hē pooj jé hawät doo, ỹ né hē tagadëëg ub hawät doo”,‡ näng Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo. “Ỹ né hē da hë hawät

---

† **1:4-5** Jesus ganä wät do pooj jé ta wób ragenä boo né paawä, p'aa hënh radejëp. Jããm pooj jé Kristo dejëp do mahang ganä wät do nadajëb wät doo. ‡ **1:8** Tii d' né hë Gereg kyy me: Ỹ né hë Aw-Pah ỹ né hë Omekah. Gereg kyy me Aw-Pah m' pooj jé hawät do rerih do retsén bä. Tagadëëg ub hadoo do retsén do ti Omekah . Ti hyb n'aa jããm hë pooj jé hawät doo, tagadëëg ub hawät doo, tahanäng pé tii.

doo, p'ooj ub hawät doo, hÿ jawén awäd had'yyt doo”, näng mäh.

Aj'yy hadoo do Jowãw bahapäh do ky n'aa hahÿÿh

⁹ ÿ Jowãw, bē hÿÿj hadoo doo, bē nemuun h'yyb jawyg gó ÿ gadoo ēr hã rarahejãã doo. Bē nemuun Jesus bag'ããs do karapee hadoo do ÿÿh. Tsytt dēeg hã Pat-Mos häd näng doo hēnh majē ÿÿ ÿ rataj'oo gēēt, ÿ maher'ood hōm do hyb n'aa paa P'op Hagä Do ēr tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus metēeh do na-ãäj hē. ¹⁰ Ta tii bā ÿ bawät bā, met'uuh hã, Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ēr hyb n'aa esee noo gó, P'op Hagä Do Sahee ÿ tah'yyb mahūūm. Tii bā, ÿ jó dāk hēnh ÿ maa napäh tak'ēp hadoo do kyyh, torōm-bet ky hadoo do ¹¹ hahÿÿ da ky hadoo doo: “Ma kahé bäh kapōōs do hã merii da mahapäh doo. Tii bā mamejō hã ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang Asija häd näng do hāj n'aa bā habong do sa wē. Mamejō Epeso, Es-Mirina, Peh-Gamo, Tijatira, Sar-Des, Piradepija, Raw-Diseej häd enäh do panang hēnh”, näng ta kyyh.

¹² Tii bā, jawén ÿ p'aa hēnh ÿ begãã wät ÿ bahapäh hyb n'aa jaa hã ÿ her'oot doo. Tii b' ÿ hapäh setsi ta bag tyng k'ãäts tēg gabarēeh do s'ēeb. ¹³ Ta bag tyng mahang ÿ bahapäh aj'yy hadoo doo. Dawēēt ta saroor, ta tsyym hã tagadäk. K'ãäts tēg gabarēeh do ta h'yyb mawyd. ¹⁴ Nu hōng. Hawak ta sēen, kawad puw hawak do hadoo. Tak'ēp tabawak. Gabarēeh ta matym, tēeg hōō hadoo. ¹⁵ K'ãäts tēg hahiin do hadēē jat do hadoo ta tsyym gabar'ēeng. Gawakaa do p'op hana do ky hadoo

ta kyyh. ¹⁶ Ta moo hub me setsi sagõõh rapadëek. Ta noo gó naa sën-jeer séd demuun hãw padëek do ganyyh. Papÿÿj wasyk tak'ëp tagabarëeh do hadoo ta mamets gabarëeh.

¹⁷ Aj'yy ÿ bahapäh bä, tũũ ÿ badëe jat tii bä ta tsyym pa dajëp do hajad hõm do hadoo. Tii bä ta moo hub tadasooh hã ÿÿ, ti taky hadoo: “Eÿÿm manäh. ÿ né hë jããm hë pooj jé hawät doo, ÿ né hë tagadëeg ub hawät doo. ¹⁸ ÿ né hë Hedëb Had'yyt Doo. ÿ dajëb né paawä, ÿ awäd had'yyt hë hÿÿ kä. ÿ né hë dejëp do rababong bä, Ades häd näng do tæg wë däk doo”, § näng ta kyyh. ¹⁹ “Ti hyb n'aa merii mahapäh doo”, näng ta kyyh hã ÿÿ. “Merii mahapëe däk doo, mahapäh doo, ta jawén hana do pan'aa na-ããj hë”, näng ta kyyh. ²⁰ “Õm ÿ maher'oot hÿÿ kä nyy d' tahanäng pé ta ti setsi hedoo do sagõõh moh ÿÿ gó mahapëe wät doo, setsi ta bag tyng daheeh”, näng mäh. “Setsi hedoo do sagõõh, setsi ääs hã ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bä habong do hag'ääs doo. Setsi ta bag tyng, hã ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bä habong doo”, näng ta kyyh.

2

Ta hã h'yy ka'eeh do Epeso panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹ Ti taky hadoo:

---

§ **1:18** Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh tii: “ÿ né hë ti dejëp do hã mejũũ doo. ÿ né hë ti her'oot do nyy da ÿ bad'oo Ades häd näng doo bä, dejëp do rababong bä habong do sa hã.”

—Hahỹỹ da merii karom ỹỹ hã, hã ỹ h'yy ka'eeh do Epeso panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahỹ setsi hedoo do sagõõh ta moo hub me padëek doo, setsi hedoo do ta bag tyng k'ããts tęg gabarëeh do mahang hawät do kyyh: ² Ỹ hapäh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Tak'ëp P'op Hagä Do wẽ bẽ moo bok ỹ hapäh. H'yy ganajëng doo me bẽ gadoo bẽ ahoop do ỹ hapäh. Dooh bẽ gado bã bẽ mahang nesaa do moo heb'oooh do ỹ hapäh. Bẽ metä wät, ỹ hapäh, nanäng ajyy daap men'yyh doo, ‘Kristo mejũũ do ãã’, hanäk doo. Daap ti ramenyyh bẽ hapëe däg kãn. ³ H'yyb jawyg gó bẽ gado had'yyt hẽ baad nadoo do hëp ỹ n'aa bẽ ahoop doo. Ỹ hapäh, ti dooh bẽ h'yy gejë hõm bã. ⁴ Ti hadoo né hẽ, sét hẽ ti ỹ ganen'aak bẽ hã: Dooh ỹ bẽ kamahän wäd bã, pooj jé ỹ bẽ kamahän wät doo da. ⁵ Ti hyb n'aa taw'ããts hẽ bẽ hyb n'aa newë ta ti tak'ëp bẽ es'õõs doo, ỹ bẽ kamanahän wät doo. Taw'ããts hẽ bẽ t'yyd kamehĩn. P'aa hẽnh bẽ moo boo baad hadoo do pooj jé bẽ moo bok do paah. Bẽ t'yyd kamanehĩn bã, ỹ da ana bẽ wẽ, ỹ ado hõm da bẽ bag tyng tabasooh doo bã naa. ⁶ Ti hadoo né hẽ, ti anäng na-ããj hẽ hahỹ baad bẽ bad'oo doo: Tak'ëp bẽ ganen'aak Nikoraw ma metëek do ky s'ũüt doo.* Ỹ na-ããj hẽ tak'ëp ỹ ganen'aak tii.

⁷ “Bẽ sahõnh hẽ, bẽ maa newë hã ỹ h'yy ka'eeh

---

* **2:6** Dooh ji hapëe wäd bã jaa ti Nikoraw. Jããm hẽ ji hapäh ta ky s'ũüt do ma met'ëek doo. Tahajaa mäh, sa nooh, ji awëe bã ta wób sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk do tä n'aa. Tahajaa mä na-ããj hẽ ji h'yy karën do sii ji bahe'ỹyh. Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang rakarën rakamekuunh.

do jé pad'yyt hē kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã ÿ anoo da joom ji hed'ëöp do ag tabepóh hyb n'aa, P'op Hagä Do panang bä hahäng doo.”†

Ta hã h'yy ka'eeh do Es-Mirina panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

⁸ Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Es-Mirina panang bä habong do hag'ääs do hã:

“Hahÿÿ da jããm hē pooj jé hawät doo, tagadëög ub hawät doo, dajëp do paah, p'aa hēnh ganä wät do kyyh: ⁹ ÿ hapäh bë hã rarahejãã doo. ÿ hapäh bë kas'uut. Bë kasuud né paawä, bë h'yyb gó ti anäng hajõng baad hadoo doo. ÿ hapäh Judah buuj wób bë raky n'aa rejãã doo, nesaa do bë ky n'aa ranoo doo. Judah buuj sa noo né paawä, dooh karapé haa heh'äät rado bä tii. Nesaa Do Yb karom né tii. ¹⁰ Bë eÿÿm manä bë ahoop do pan'aa. Bë wób radewäts b'ëeh da Dijab† an'oo bä da, bë tametyy hyb n'aa, bë h'yy gejë hõm hyb n'aa paawä. Da hē had'yyt ub da ta äh, ji moo sahõnh hē ta äh bë da rano n'aa masoo doo. Taw'ääts hē bë h'yy gejë hõm manä hã ÿÿ, bë radejëeb bä na-ääj hē. Tii bä ÿ anoo da bë hã ji edëb heh'äät do ta sãm.

¹¹ “Bë sahõnh hē, bë maa newë hã ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hã

---

† **2:7** Genesis 2.9 † **2:10** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

j'aa ketsë doo, dooh da tahob bä banesaa hënh, pawóp nuu me däg radejöp do kamaneëenh doo.”§

Jesus hã h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹² Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bä habong do hag'ããs do hã:

“Hahÿÿ da sën-jeer séd demuun hãw padëek do hanäng do kyyh: ¹³ ÿ hapäh, Nesaa Do Yb mejüü doo bä bë panang badäk. ** ÿ hapäh ta ti hejoonh bë hã. Ti hadoo né hë, dooh hã ÿ bë h'yy gejë hõm bä. Dooh noo gó bë eréd wäd hã ÿ bë h'yy ka'eeh doo. Bë seeh, aj'yy ãn-Tipas häd näng doo, baad had'yyt hë këh ÿ n'aa her'oot do paa bë panang bä, Nesaa Do Yb bawät bä radaj'ëöp noo gó na-ãäj hë dooh bë eréd wäd hã ÿ bë h'yy ka'eeh doo.

¹⁴ “Ti hadoo né hë, ti anäng ta mahang ÿ gannen'aak doo: Ti anäng bë mahang Barãm, p'ooj ub hawäd wät do metëek doo da habok doo. Isaraéw buuj maji sa wahë n'aa Barak häd näng

---

§ **2:11** Jesus hã ji h'yy kanae bä, ji hub dajëb bä, ji h'yyb tym dajöp hadoo na-ãäj hë ta jawén, tëg hõ hënh ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó. Ji h'yyb tym dajöp doo, dooh tagawatsig bä. Ji ahob had'yyt hë da. Ti hyb n'aa “pawóp nuu me däg radejöp doo” ta ti kamaneëenh. **

2:13 Ta tii bä Nesaa Do Yb mejüü tawén näng, Roma buuj sa wahë n'aa Sesa ramaneëenh do tak'öp panang buuj rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Ta tii bä Jesus hã h'yy kana'eeh do tak'öp rahyb n'aa jew'yyk na-ãäj hë sa kabarii wób, sa hã pé kabaj'aa doo. Sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk panang buuj redoo né paawä, Nesaa Do Yb ti rahyb n'aa jew'yyk doo. Tak'öp rarejäã paa tii bä Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

do hã Barãm metëeh paa nyy da tah'yyb tatuk Isaraéw buuj, nesaa do ramoo bok hyb n'aa. Tametëeh ta hã nyy d' tabad'oo kabarii tä n'aa Isaraéw buuj rabawëh hyb n'aa, nyy d' tabad'oo sa ÿÿm nadoo do sii raba'ÿÿh hyb n'aa, tak'ëp baad nado né paawä ta ti P'op Hagä Do matym gó. ¹⁵ Ti anäng na-ããj hë bë mahang Nikoraw häd näng do karapee ma met'ëek do ky s'üüt doo. ¹⁶ Taw'ãäts hë bë t'yyd kamehïin, bë eréd ta ti nesaa doo, bë gado manä ta ti hadoo do bë mahang. Bë t'yyd kamanehïin bä, nayyw hë ÿ ana da bë wë. Sën-jeer noh ÿÿ gó naa ganyyh doo me ÿ gawats'iik da bë mahang nesaa do moo bok doo.††

¹⁷ “Bë sahõnh hë, bë maa newë hã ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã, ÿ anoo da Manah häd näng do kejën hõm doo.‡‡ Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã ÿ anoo da na-ããj hë pä hawak doo. Pä hã takerii däk da ta häd papuuj, jããm hë pä gadoo do hapäh doo.”§§

Jesus hã h'yy ka'eeh do Tijatira panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹⁸ Ti taky hadoo:

---

†† **2:16** Ta kyyh tak'ëp hejoonh doo, ta ti sën-jeer . ‡‡ **2:17** Tabanawäng doo bä Isaraéw buuj rababok noo gó P'op Hagä Do an'oo had'yyt hë sa waa Manah ramaneëënh doo. Sa waa P'op Hagä Do anoo do ky n'aa gó Jesus beh'üüm hÿ pong jé ji awäd had'yyt hë hanoo do ji hã. §§ **2:17** P'ooj ub ranoo pä hawak do jé rats'yyt do sa hã, ti hyb n'aa hÿ pong jé Jesus bag'ääs bä, ta jãm n'aa hënh ji tagadoo tahanäng pé ti tahyb n'aa péh.

—Hahỹỹ da merii karom ỹỹ hã, hã ỹ h'yy ka'eeh do Tijatira panang bä habong do hag'ããs do hã:

“Hahỹỹ da P'op Hagä Do T'aah kyyh, ta matym gabarëeh do tëëg hõõ hadoo, k'ããts tëg hahiin do hadëë jat do tak'ëp tagabarëeh do hadoo tsyym näng do kyyh: ¹⁹ Ỹ hapäh sahõnh hë bë moo bok doo. Ỹ hapäh nyy da ỹỹh, ta wób na-ããj hë bë kamahñ. Ỹ hapäh nyy da hã ỹ bë h'yy ka'eeh. Ỹ hapäh bë da hadoo do bë masa. Ỹ hapäh na-ããj hë h'yy ganajëng doo me bë gadoo baad nadoo do bë ahoop doo. Pooj jé bë moo bok do bahñnh baad bë moo bok hỹỹ kä wë ỹỹ, ỹ hapäh na-ããj hë.

²⁰ “Ti hadoo né hë, ti anäng hahỹ bë hã ỹ ganen'aak doo: Baad bë gadoo nanäng ỹỹnh nesaa doo, Jesabëw p'ooj ub hawät do tak'ëp nesaa do moo wät do hadoo doo. Këh ỹ n'aa rod ta daaj hë takamaneëenh. Ta ma metëëk doo me ta s'ee hënh tah'yyb mahũũm karapé haa. Sa ỹỹm, sa patug nadoo do sii rabahe'ỹỹh tan'oo bä. Hã ỹ h'yy kana'eeh do sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk do tä n'aa rawëh tan'oo bä na-ããj hë. ²¹ Ỹ gamedaa wät ta ti ỹỹnh t'yyd kamehĩn hyb n'aa paawä. Ti hadoo né hë, dooh tat'yyd kamehĩn bä. Dooh takarën bä teréd hõm bä ta patug nadoo do sa sii tabahe'ỹỹh doo. ²² Ti hyb n'aa nahëë näng da ỹ an'oo bä. Tak'ëp rabahoop ỹ an'oo bä da ajyy ta sii ha'ỹỹh pé rat'yyd kamanehĩn bä ỹỹnh sii rabahed'oo do hã. ²³ Ỹ dej'ëëp da ỹỹnh hadoo do karapee, tii bä sahõnh hë hã ỹ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë

habong do rahapäh da, ÿ né hē ti t'öp sahõnh hē sa h'yyb gó hanäng do hapäh doo, rahyb n'aa newēē do na-ãäj hē hapäh doo. Rabad'oo do pénh ÿ anoo da ta sãm sahõnh hē sa hã.

24 “ÿ maher'oot hÿÿ kä bëeh, Tijatira panang bä habong do hã ÿ h'yy ka'eeh do wób, ÿñh hadoo do ma metëek do ky nas'üüt doo, ‘Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapäh doo’*** ramanëēnh do ma kamanetëek doo. Baad bë baboo däk do hyb n'aa, dooh ÿ mejüü pé bë hã. 25 Jããm hē hahÿ ÿ karēn bë hã: Taw'ãäts hē baad bë baboo däk doo da bë aboo had'yyt hē ÿ matëeh bä kä.

26 “Jé nesaa do hã j'aa ketsē do hã, ÿ matëeh bä kä ÿ karēn do had'yyt moo wät do hã, ÿ anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa,††† sahõnh hē badäk hahÿÿ hã habong do tabag'ãäs hyb n'aa, 27-28 Ee hã ÿ tan'oo däk doo da ÿ hyb n'aa jawyk doo. Tak'öp da j'aa kets'ëē do mejüü da sa hã, dooh rat'yyd mehüñn da ky nadah'eeh doo. Rarejãã da sa hã manajuu ji ganebëeh doo da tatu me sapaar s'ëeb, rabag'ãäs do heen n'aa. Nesaa do hã j'aa ketsē do hã, ÿ matëeh bä kä ÿ karēn do had'yyt hē moo wät do hã, ÿ anoo da na-ãäj hē

*** **2:24** Ti noo gó ti abong ma matëg oow Jesus ky n'aa heréd hõm doo. Rahapäh mäh, sa nooh, Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapäh doo. Ta ti ky n'aa rama metëek jé sa hã ky s'üüt doo. ††† **2:26** Tahajaa na-ãäj hē ji erii bã: “Jé nesaa do hã j'aa ketsē do hã, ÿ karēn do moo wät do tadajöp bä kä, ÿ anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa.”

watom.†††

²⁹ “Bë sahõnh hẽ, bë maa newë hã ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo” —näng mä Jesus.

3

Jesus hã h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹ Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bä habong do hag'ããs do hã:

“Hahÿÿ da setsi hedoo do P'op Hagä Do Sahee hã mejũũ do kyyh, setsi hedoo do sagõõh hã mejũũ do kyyh: ÿ hapäh sahõnh hẽ bë moo bok doo. Baad bë babok ta wób redoo né paawä, dajëp do hadoo bë h'yyb tym P'op Hagä Do hã, ÿ hapäh.

² Taw'ããts hẽ bë h'yy kadawuung baad bë h'yy kana'eeh do hã! Kanahën d'os hẽ madaag is nä baad hadoo do bë mahang, edaa däk ta ti na-ããj hẽ gawatsik. Taw'ããts hẽ bë h'yy kahasããb, ta ti bë mahang mad'aak do takahejój däk hyb n'aa, tanahänh hyb n'aa. ÿ hapëë däg kãn hÿÿ kä, bë moo bok do dooh baad had'op do tado bä P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do matym gó. ³ Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa es'ee bë gadoo do paah, baad hadoo do bë rama metëek doo. Bë hyb n'aa es'ee bë maa napäh do paah. Bë ky dahé tii. Bë t'yyd

---

††† **2:27-28** Dooh baad ji hapëë bä nyy d' Jesus hanäng pé ÿ anoo da watom taher'ood bä. Apokarip 22.16 hã Jesus ta daaj hẽ takamaneëenh “watom tak'ëp gabarëeh doo”. Ti hyb n'aa, raj'aa etsë do hyb n'aa, ta bag tak'ëp gabarëeh do Jesus anoo da sa hã, tahanäng pé tahyb n'aa péh.

kamehĩn! Bē h'yy kanadawuung bā, ỹ ana da bē wē bē h'yy kanapeet bā, hets'ëek do ji ganada bā takajaa doo da. Dooch bē hapēē bā ny noo gó ỹ kajaa da bē wē.

⁴ “Ti hadoo né hē, pawóp its bē mahang, Sar-Des panang bā habong doo, dooh rahasuuts padäg bā sa saroor. Dooch nesaa do ramoo boo hajōk bē wób rabahed'oo doo da, ỹ hanäng pé tii. Si ỹỹ rababok da tii. Hawak da sa saroor, baad rababoo dāk do sām.* ⁵ Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā sa nemuun ỹ anoo da sa saroor hawak do rapadedëek hyb n'aa. Dooch da ỹ awug hōm bā sa hād edēb had'yyt do gadoo do sa hād kerih do heen n'aa hā naa. Ee matym gó, āās ta karom sa matym gó na-āāj hē hahỹỹ da ỹ her'oot sa ky n'aa hā, ‘Hahỹ karapé haa tak'öp ỹ kamahñ doo’, näng da kēh ỹỹ.

⁶ “Bē sahōnh hē, bē maa newē hā ỹ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hā P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo.”

Jesus hā h'yy ka'eeh do Piradepija panang bā habong do hā Jesus maher'oot do hahỹỹh

⁷ Ti taky hadoo:

—Hahỹỹ da merii karom ỹỹ hā, hā ỹ h'yy ka'eeh do Piradepija panang bā habong do hag'āās do hā:

“Hahỹỹ da baad had'op doo, tsyt hē nesaa do mahñh hawät doo,† P'op Hagä Do heh'äät do kyyh. Hahỹỹ da sa wahē n'aa tak'öp hyb n'aa

---

* **3:4** Hawak, baad had'op do ji bawät do ky n'aa, j'aa ketsē do ky n'aa na-āāj hē. † **3:7** P'op Hagä Do Judah buuj ramaneēēnh, “Baad Had'op Doo, Tsyt Hē Nesaa Do Mahñh Hawät Doo”.

jawyk do makū Dawi häd näng do panang noo tæg danäh† kyyh. Dooh hajaa pé noo gatsë pé ta ti noo gasëets hōm doo. Dooh hajaa pé noo gas'ëes pé ta ti noo gatsëe däk doo. Hahÿÿ da ta kyyh: ⁸ ÿ hapäh sahōnh hē bē moo bok doo. Bē hegāā, ÿ noo gasëets däk bē pooj jé ta noo hadoo doo. Dooh hajaa pé ta ti ranoo gatsëe bä. § Nahejooj its né paawä bēeh, ** ÿ bē ky dahé had'yyt hē, dooh ÿ bē eréd bä. ⁹ Nesaa Do Yb karom hā kā, Judah buuj wób noo kanesa doo, Judah buuj sa daaj hē rakamaneëej né paawä karapé haa heh'äät nadoo do ÿ anoo da bē pooj jé rabehyy b'ëeh tūū bē raweh'ëeh hyb n'aa, bē ÿ kamahñ né hē rabahapäh hyb n'aa. ¹⁰ H'yy ganajëng doo me had'yyt hē bē baboo däk do hyb n'aa bē ÿ mejūū do paa hadoo, bē ÿ mo n'aa jesuu da tak'ëp hejooñ do mahñnh, sahōnh hē badäk hahÿÿ hā habong do sa wē kajaa do mahñnh. Ta ti tawén kajaa da sa wē, ÿ metyy hyb n'aa sa hā.

¹¹ “Edaa däk ÿ kajaa doo. Taw'ääts hē baad bē baboo däk doo da bē aboo had'yyt hē, ranado hōm hyb n'aa bē hā ta sām bē hā ÿ ky däng doo.

¹² Jé nesaa do hā j'aa ketsë do hā ÿ anoo da P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do tób n'aa ta tu n'aa

---

† **3:7** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Jāām hē Jesus tii, panang Jerusarēnh papuuj bä ji ajëe suun hanoo doo, Dawi panaa heh'äät do P'op Hagä Do ky däng do paa tabahadoo do hyb n'aa. § **3:8** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Jesus an'oo däk sa hā ta tyw n'aa, baad P'op Hagä Do wē ramoo bok hyb n'aa. Dooh hajaa pé hewaat péh. ** **3:8** Dooh rahyb n'aa jewyg bä ta wób sa matym gó, tahanäng pé tii. Dooh rahajōō bä na-ääj hē.

hadoo tabahadoo hyb n'aa.†† Dooh takado hõm bä. Ý anoo da ta tii bä tabayyw had'yyt hẽ. Ta hã ý erih da P'op Hagä Do ý h'yy kaha'eeh do häd. Ta hã ý erih da na-ããj hẽ P'op Hagä Do ý h'yy kaha'eeh do panang, Jerusarẽnh papuuj hadoo do häd, hỹ pong jé P'op Hagä Do wẽ naa hahyng doo. Ta hã ý erih da na-ããj hẽ hät ý papuuj.

¹³ “Bẽ sahõnh hẽ, bẽ maa newè hã ý h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo.”

Jesus hã h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahỹh

¹⁴ Ti taky hadoo:

—Hahỹh da merii karom ýh hã, hã ý h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bä habong do hag'ããs do hã:

“Hahỹh da Amen†† häd nãng do kyyh. Hahỹh da baad hadoo do had'yyt hẽ her'oot do kyyh. Hahỹh da sahõnh hẽ tadu na do kyyh: ¹⁵ Ý hapäh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Dooh ý bẽ ty n'aa gesyyg bä, dooh na-ããj hẽ tak'öp ý bẽ kamahän bä. H'yy kanap'eed gó had'yyt hẽ bẽ babok wẽ ýh. Jããm hẽ naëng häd ju do hadoo bëeh. Taw'ãäts hẽ paawä naëng dagäp do hadoo bëeh. Tii d' tanado bä, taw'ãäts hẽ paawä naëng aju do hadoo bëeh. ¹⁶ Ti nahado bëeh. Jããm hẽ naëng häd ju do hadoo bëeh! Ti hyb n'aa edaa däk bẽ ý makyys da, naëng häd ju do ji ka-aaw nyh

---

†† **3:12** P'op Hagä Do matym gó had'yyt hẽ j'aa kets'ëe do rababok da, tahanäng pé ti tahyb n'aa péh. †† **3:14** “Ýh. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ”, tahanäng pé ti amen .

doo da. **SS 17** Hahỹỹ da bē kyyh, ‘Ãã ma enäh. Sahõnh hē ti anäng ãã wē, ãã karēn doo. Dooh hyb n'aa ta see ãã karēn péh’, nāk bē kyyh. Tii d' né paawä bē h'yyb, dooh bē h'yy kadawuung bä tak'ëp baad nado né bēēh, tak'ëp kasuud is do ji t'yyd mehĩĩn do hadoo bēēh. Dooh bē h'yy kadawuung bä, bē ty temah do hadoo. Nu meby n'aa näng bē babok doo, saroor tamah do ta si n'aa hē hawät do hadoo bēēh! **18** Ti hyb n'aa bē ỹ maher'oot hahỹỹ da: Taw'ããts hē hã ỹ bē ets'ëē k'ããts tēg gabarēēh do tēēg hõõ me ty nãw dāk doo, bē h'yyb tym gó bē ma enäh heh'äät hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Taw'ããts hē hã ỹ bē ets'ëē hawak do bē saroor bē padedēēk hyb n'aa, bē nu manebying hyb n'aa ta si n'aa hē bē babok do hadoo do paa hyb n'aa. Taw'ããts hē hã ỹ bē ets'ëē ta biin ji matym gó ji hawuuk doo, bē bahapäh heh'äät hyb n'aa.

19 “Ỹ nabuuj gedoo ỹ kamahñn doo. Mahỹỹnh do hadoo doo me ỹ metēēk ỹ kamahñn doo. Ti hyb n'aa, taw'ããts hē tak'ëp bē hyb n'aa tam'aah bē h'yy kawareem hyb n'aa P'op Hagä Do wē, bē erét hyb n'aa j'ooj madäk doo me bē h'yy ka'eeh doo. **20** Bē hyb n'aa matakä da! Tób noo*** bā ỹ bagēēt, ỹ naēēnh. Jé kēh ỹ maa newēē doo, tanoo gasēēts bā, tii bā ỹ d' ajēē suun ta sii ỹ bawēh hyb n'aa.

SS 3:16 P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh doo, naēng dagäp do hadoo. Tak'ëp P'op Hagä Do hã kamahñn doo, naēng haju do hadoo. H'yy kanap'eed gó P'op Hagä Do wē hawät doo, naēng jããm hē hãd ju do hadoo. Tak'ëp da Jesus makyys ta ti hedoo doo. Rahapēē né paawä ta ky n'aa, dooh rahyb n'aa p'eed bā. *** **3:20** Ji h'yyb tym ky n'aa tii.

21 “Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã ÿ anoo da pa ÿÿ, ÿ bag'ããs do tyng n'aa jó tabasoo hyb n'aa da, ÿ j'aa ketsëë däk doo da, Ee bag'ããs do tyng n'aa jó ÿ baso däk doo da.

22 “Bë sahõnh hë, bë maa newë hã ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo” —näng mä Jesus kyyh.

4

Hÿ pong jé P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa Jowãw hapäh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta ti jawén ÿ hegãã wät, ti hÿ pong jé nooh, noo gasëets hõm do ÿ bahapäh. Tii bã, pooj jé ÿ maa napäh do kyyh, tak'ëp hadoo do torõm-bet ky hadoo doo, ky hadoo hã ÿÿ: “B'ëëp. As'ëëg wawëë hë, tii bã hÿ jawén hawät do ÿ metëeh da a hã.”

² Nyyw hë P'op Hagä Do Sahee ÿ tah'yyb mahüüm kãn tii bã. Tii bã ta bagã tyng n'aa ÿ hapäh hÿ pong jé. ÿ hapäh ta jó hasooh doo. ³ Tak'ëp tagabarëeh ta jó hasooh doo, pä gabarëeh do hapëeh do jaspeh häd näng do hadoo, pä ty gahiin do gabarëeh do kor-narina häd näng do hadoo na-ããj hë. Ta tyng w'oo hã ti akëë sarahõd, pä tak'ëp gabarëeh do emerad häd näng do gabarëeh doo da. ⁴ Ta bagã tyng n'aa w'oo hã ti atoonh 24 bagã n'aa tyng n'aa wób. 24 sa wahë n'aa ti at'oonh ta jó. Hewak sa saroor. K'ããts tæg gabarëeh do s'ëëb sa soog. ⁵ Ta hoo gad'oo bã hasooh do ta bagã tyng n'aa hanaa awyb had'yyt hë, tak'ëp tadarung, et'oom. Ta tyng pooj jé ti abëeh setsi ta bag hahõng doo. Setsi P'op

Hagä Do Sahee hedoo do tii.* 6 Ta tyng pooj jé ti majat akajar paras-ko s'ëëb hadoo, tak'ëp taty ganäm pä tæg hawak do hadoo.

Ta hoo gad'oo bä, ta bagä tyng n'aa w'oo hã ji meheet pé kabaj'aa do ab'ëëh. Séd dó sa hã sa matym, sa mamets hã sa jó hã na-ãäj hẽ ramatym enäh. 7 Awad reãw häd näng do hadoo ta see mamets, boojyb hadoo ta see mamets, aj'yy hadoo ta see mamets, wawii kapuuh do hadoo ta see mamets. 8 Këg enäh kabaj'aa doo. Ji ma poo oow see pé ken'yyh sa këg. Matym enäh sa këg hã, ta jó ta matym wób, ta yt hã ta matym wób. Adëb bä, atsëm na-ãäj hẽ P'op Hagä Do raj'aa etsëe had'yyt hẽ. Hahỹỹ da sa kyyh:

“Tak'ëp baad had'op, tsyt hẽ nesaa do mahãnh
hawät do
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahõnh
Hẽ Haj'ap Doo,
p'ooj ub hawät doo, da hẽ hawät doo, hỹ jawén
hawäd had'yyt doo”, nãk sa kyyh.

9 Ta tii da tabagã tyng n'aa jó hasooh do hawäd had'yyt do kabaj'aa do raj'aa etsë bä, ta hã raweh'ëëh bä, ta hã ratsebé bä, 10 24 hedoo do sa wahë n'aa rabehty bẽ had'yyt hẽ tabagã tyng n'aa jó hasooh do pooj jé, hedëb had'yyt do raj'aa etsë hyb n'aa. Rãbag'ããs do heen n'aa sa soog radatoonh tabagã tyng n'aa jó hasooh do pooj jé. Tii bä hahỹỹ da raj'aa etsë P'op Hagä Doo:

* 4:5 Sét ub P'op Hagä Do Sahee. Setsi tawén hapäh, numero setsi tak'ëp baad had'op tahanäng pé do hyb n'aa. Taw'ãäts hẽ tæg eh do 1, tæg nad'ëëd is do 4-5 ji ner'oot, ta ky n'aa ta tii bä hanäng do sii hẽ.

11 “Öm né ti sahõnh hẽ pahuuju wät doo.
 Makarẽn do hyb n'aa mapahuuj wät sahõnh hẽ.
 Ti hyb n'aa rawén bok, ti hyb n'aa rawén ganyyh.
 Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ öm ji j'aa etsë,
 ji weh'ëeh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
 P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo.
 Taw'ãäts hẽ öm né hẽ ti
 sahõnh hẽ bagãã had'yyt doo”, näk sa kyyh.

5

*Kerih do kapõõs do ky n'aa, B'éé T'aah ky n'aa
 daheeh hahÿÿh*

¹ Tii bä, tabagã tyng n'aa jó hasooh do moo gó hub hẽnh ÿ bahapäh kerih do kapõõs doo, ta jó, ta gó na-ãäj hẽ kerih doo. Setsi kets'aa däk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa kapõõs do poo gad'oo hẽnh.*
² Tii bä, ãäs seeh tak'ëp kabaj'aa doo, ta kyyh tak'ëp hadoo do me tabeaanh: “Jaa pé tak'ëp hyb n'aa jawyk péh, hahÿ ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa kets'aa däk do hado hõm péh, kerih do kapõõs do tabapyn hõm hyb n'aa?”, näng ta kyyh. ³ Dooch ky gadoo péh. Hÿ pong jé, badäk hahÿÿ bä, t'öp dejëp do rababong bä na-ãäj hẽ, dooh tak'ëp baad hadoo do kaw'yyt pé hajaa do kerih do kapõõs do tapyn bä taner'oot hyb n'aa ta hã kerih doo. ⁴ Tii bä tak'ëp ÿ baoot kanaw'yyt do hyb n'aa tak'ëp baad hadoo do kapõõs do hapyn péh, kerih do ner'oot péh. ⁵ Tii

---

* **5:1** Sét hẽ ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa p'ooj ub rabats'aa däk hyb n'aa jewyk do rerih do hã, jããm hẽ ta danäh tabapyn hyb n'aa. Hahÿ Jowãw hapäh doo, setsi ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hã tabets'aa padëek P'op Hagä Do an'oo bä, jããm hẽ sahõnh hẽ sa bahãnh hyb n'aa jawyk do bapyn hyb n'aa.

bä 24 hedoo do sa wahë n'aa see ky hadoo hä ÿÿ: “Aód manäh. Mahegãã, awad Reãw hadoo doo, Judah buuj sa seeh, Dawi panaa heh'äät doo, ti né hë j'aa ketsë doo. Ti né hë hajaa kerih do kap'õõj däk do tapyn hõm bä. Ti né hë hajaa setsi hedoo do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hä kets'aa däk do tado hõm bä”, näng ta kyyh hä ÿÿ.

⁶ Tii bä, P'op Hagä Do bagã tyng n'aa mahang, ji meheet pé kabaj'aa do mahang, 24 hedoo do sa wahë n'aa hoo gad'oo bä ti agëet ÿ hapäh B'éé T'aah. Wyt ta maab hë ta rog tyw n'aa paa radaj'ëöp noo gó. Setsi ta s'ãän, setsi na-ãäj hë ta matym. Setsi hedoo do P'op Hagä Do Sahee tii,† badäk hahÿ haw'ääts hë kamejũũ doo. ⁷ Tii bä B'éé T'aah ana kãn ta tyng jó hasooh do wë kä, tii bä tado däk kerih do kapõõs do ta tyng jó hasooh do moo gó hub hënh hadäk doo. ⁸ Tabado däk bä, ji meheet pé kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahë n'aa na-ãäj hë rabehyy b'ëeh tũũ. Sét ken'yyh rapatsä kãn ji metën doo, buu benyym do hood k'ääts tæg gabarëeh do s'ëeb na-ãäj hë. Buu benyym do in-sijëen häd näng do ta gó. P'op Hagä Do karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do ta hä raky n'aa etsëë do heen n'aa ta ti buu benyym doo. ⁹⁻¹⁰ Tii bä kä, papuuj ky n'aa kä rejäm kãn, B'éé T'aah hä rama ejäm doo. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Õm né ti radaj'ëöp do paah.

---

† **5:6** Taw'ääts hë ji ner'oot tæg eh do 1, tæg nad'ëed is do 4, ta ky n'aa ta tii bä takerih do sii hë. Sahõnh hë tahapäh doo, tahanäng pé ti setsi hedoo do ta matym. Sahõnh hë tahajaa, sahõnh hä tabag'ääs, tahanäng pé ti setsi ta s'ãän.

A majyyw me ta sãm mets'ëẽ hõm P'op Hagä Do wë,
 ajyy, ýÿj sahõnh hë panaa uuh,
 ajyy, ýÿj sahõnh hë sa kyyh her'oot do uuh,
 sahõnh hë häj n'aa babuj uuh,
 sahõnh hë né hë badäk hahÿÿ bä habong do uuh.
 A karapee mabag'ããs do rabahado padëek man'oo
 bä,
 P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do wë ramoo bok,
 ta hã rahyb n'aa jew'yyk man'oo bä.
 Badäk hahÿÿ bä rabag'ããs da man'oo bä.
 Ti hyb n'aa, õm né ti tak'ëp hyb n'aa jawyg däk doo,
 kapõõs do hã kerih do magado däk hyb n'aa,
 ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hã ketsaa do
 mabado hõm hyb n'aa”, nãk sa kyyh.

¹¹ Tii bä ý hegãã wät, ý maa napëe däk tak'ëp
 hajõk do ããs sa kyyh. Tak'ëp né hë rakanekan ããs.
 Dooh ji haja bä ji etsén bä. P'op Hagä Do bag'ããs
 do tyng, kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahë n'aa
 na-ããj hë ranu hawõõt. ¹² Tak'ëp hadoo do sa kyy
 me ramejãm. Hahÿÿ da rejãm doo:

“B'éé T'aah radaj'ëep do paah,
 taw'ããts hë jããm ub tii, sét hë, sahõnh hë bagãã
 had'yyt doo.
 Taw'ããts hë ti né hë sahõnh hë danäh!
 Taw'ããts hë tak'ëp tahaj'ap do ta h'yyb gó tabawät!
 Taw'ããts hë tak'ëp tabahejoonh!
 Taw'ããts hë ji weh'ëeh, ji hyb n'aa jaw'yyk!
 Taw'ããts hë ta ti ji j'aa etsë!”, nãk sa kyyh.

¹³ Tii bä ý maa napäh sahõnh hë kapahuuj wät
 doo, hÿ pong jé habong doo, badäk hahÿÿ bä

habong doo, t'õp dejëp do rababong bä, t'õp tamii
yt hä habong do na-ããj hẽ rejäm doo:

“Tabagã tyng n'aa jó hasooh do hä, B'éé T'aah hä
na-ããj hẽ,
ër j'aa etsë, ër weh'ëäh, ër hyb n'aa jawyyg had'yyt
hẽ!
Ti né hẽ tak'ëp rabahejooj had'yyt hẽ”, näk sa kyyh.

¹⁴ Tii bä ji meheet pé kabaj'aa do raky gadoo:
“ÿÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ”, näk sa kyyh. Tii
bä 24 wahë n'aa hedoo do rabehty b'ëäh tũũ P'op
Hagã Doo, B'éé T'aah hadoo do rahyb n'aa jew'yyk
hyb n'aa.

6

*Kets'aa däk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ky
n'aa hahÿÿh*

¹ ÿ hapäh jããm hẽ pooj jé kets'aa däk do ky n'aa
jaw'yyk do heen n'aa B'éé T'aah bado hõm doo. Tii
bä ÿ maa napäh ji meheet pé kabaj'aa do see kyyh.
Tak'ëp ta kyyh, darung do ky hadoo. “B'ëöp ana!”,
näng. ² ÿ hegãã kãn, tii bä kawaaro hawak do ti
ahäng pój ÿÿ jé, tanaëenh doo. Karaba ta jó hasooh
do atón ta moo gó. Ta jó hasooh do hä takan'oo däk
ta soog.* Ti tabahõm kãn sahõnh hẽ ta majĩĩ taj'aa
et'ëäk hyb n'aa, sa häj n'aa hä tamejũũ hyb n'aa kã.

³ Kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bä kã, ÿ
maa napëë däk kabaj'aa do see kyyh. “B'ëöp ana!”,
näng. ⁴ Tii bä anä kãn kawaaro seeh. Hahiin tii. Ta

---

* **6:2** Hyb n'aa jawyk do heen n'aa, j'aa ketsë do heen n'aa na-ããj
hẽ ta ti soog.

jó hasooh do hã takan'oo däk ta hejój, badäk hahÿÿ hã habong do rakamaj'ĩ hyb n'aa, sa da hadoo do radej'ëep hyb n'aa. Sën-jeer tæg gaeh do kan'oo däk kawaaro jó hasooh do hã.

⁵ Ketsaa do see hã kä B'éé T'aah bado hõm bä kä, ÿ maa napëë däk kabaj'aa do see kyyh. “B'ëep ana!”, näng. ÿ hegãã kãn, tii bä kawaaro hasus do ÿ hapëë dæg kãn. Ji nu metyy do nahëe ta jó hasooh do moo gó. ⁶ Tii bä kä, ji meheet pé kabaj'aa do sa mahang ky ganyyh ji kyyh häd hadoo do hahÿÿ da her'oot doo: “Sét adëb bä ramoo bok do sãm, jããm hë da sét its kiw tiriig s'ëeb ta sãm. Sét adëb bä ramoo bok do sãm, jããm hë da tamawoob its kiw sewada häd näng do s'ëeb ta sãm.† Ti hadoo né hë, marejã manã joom oriib, joom uwa.” Näng ta ti kyyh.

⁷ Kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bä kä, ÿ maa napëë däk kabaj'aa do see kyyh. “B'ëep ana!”, näng. ⁸ ÿ hegãã kãn, tii bä kawaaro saw'aak do ÿ hapëë kãn. Ta jó hasooh do häd Dajëb. Ta jawén tabawät panang Ades häd näng doo, dejëp do rababong doo bä. Sa hã takan'oo däk raba-hej'oonh hyb n'aa, sét hë sa see dajëb had'yyt hë ran'oo bä ji meheet pé ken'yyh badäk hahÿÿ bä habong do uuh. Kaneb'ooh doo me, sah mahÿÿj, nahëe mahÿÿj, har'ëeng ji hawëh doo me radej'ëep da.

⁹ Kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bä kä, rama ejuu do tyng hÿ pong jé hahäng do yt hã ÿ hapäh P'op Hagã Do kyyh ramaher'oot do hyb

---

† **6:6** Tak'ëp da badäk hahÿÿ bä habong do rabas'aah da, tahanäng pé tii. Tak'ëp ta bahãnh taky n'aa gebah ji waa ti noo gó, rejoom do karejã däk do hyb n'aa.

n'aa, Jesus Kristo ma met'ëeg wät do ranerét do hyb n'aa sa majiĩ radejëeb bong do sa h'yyb tym. ¹⁰ Hahỹỹ da raky hadoo tak'ëp hadoo doo me sa kyyh: “Äã kariw n'aa sahõnh hẽ mabag'ääs doo, baad had'op doo, tsyt hẽ nesaa do mahãnh hawät doo, P'op Hagä Do heh'äät doo, ny noo gó da maky n'aa etyy häj n'aa haw'ääts hẽ habong do sa hã? Ny noo gó da ta sãm mababaanh, äã radej'ëep do hyb n'aa? H'ëed pénh g'ee da?”, nãk sa kyyh. ¹¹ Tii bã kä ran'oo däk sa hã saroor hawak doo, rapadedëek hyb n'aa. Tii bã takaher'ood däk sa hã, kanahën d'os hẽ ragada nä hyb n'aa, sahõnh hẽ sa hataa, sa wakään hedoo do sa majiĩ radej'ëep do pan'aa radejëp bã kä sa hã rabad'oo do paa hadoo.

¹² Ỹ hapäh kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bã kä. Tak'ëp k'ääts katajus wät. Tak'ëp papỹỹj ty gamaug däk, pään hasus do hadoo. Kamarab ty hahiin däk, majyyw ty gahiin doo da. ¹³ Sagõõh rakajäk tũũ badäk hahỹỹ bã, wiigo häd näng do ag hapëeh do tũũ kejäk doo da bah'ood an'oo bã. ¹⁴ Wë badoo wäd kãn, ma kahé bãh ji apõõs doo da. Sahõnh hẽ waëë, sahõnh hẽ tsyt dëeg na-ääj hẽ rakahỹỹd kãn P'op Hagä Do an'oo bã. ¹⁵ Tii bã sahõnh hẽ badäk hahỹỹ bã habong do häj n'aa sa wahë n'aa, hyb n'aa jeyyk do sii hẽ, warahén sa wahë n'aa sii hẽ, ma näng do sii hẽ, ta wób mejũũ do sii hẽ, sahõnh hẽ sa karom, sahõnh hẽ kariw n'aa temah do sii hẽ rakejën hõm pä gabeho doo gó sa wób, waëë bã, pä yb mahang sa wób. ¹⁶ Hahỹỹ da rabetsëë waëë hã, pä yb hã na-ääj hẽ: “Bë kajäg äã jó! Äã bë ejën tabagã tyng n'aa jó hasooh do mahãnh! Äã bë jejën B'éé T'aah äã

wë takawajãän do mahãnh. ¹⁷ Takaja däk do hyb n'aa ta säm baj tak'ëp äm n'aa näng doo, P'op Hagä Doo, B'éé T'aah daheeh ranoo doo. Dooch hajaa pé ked'ëep péh”, näk da sa kyyh.

7

144 miw kasëew bok do sa ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta ti jawén ÿ hapëë däk ji meheet pé ääs. Papÿÿj hana hënh ta see bagëët, papÿÿj hahyng hënh ta seeh, ta karawaa me ta seeh, ta karawaa see me ta see bagëët. Ji meheet pé tabahëm do rameso padëëk, hëej hã, akajar hã, b'aa hã rabanahëm hyb n'aa. ² Tii bã ÿ hapëë däk ääs seeh, papÿÿj hana hënh naa hasëëk doo. Moo heen n'aa ta hã kerih do ji metsaa doo* P'op Hagä Do hedëb had'yyt do ma tatón ta moo gó. Tii bã ji meheet pé ääs hedoo doo, sa hã takan'oo däk do hëej hã akajar na-ãäj hë rarejãä hyb n'aa, tamaher'oot tak'ëp hadoo doo me ta kyyh. Hahÿÿ da ta kyyh sa hã: ³ “Bë rejã manã nä hëej, akajar, joom. Pooj jé dó ää ets'aa däk da ta heen n'aa P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do karom sa maboor hã”, näng ta kyyh. ⁴ Tii b' ÿ maa napëë däk nyy hë tii, ta heen n'aa sa maboor hã kets'aa däk doo. 144 miw mäh, sahõnh hë 12 hedoo do Isaraéw† taah sa panaa mahang.

⁵ Judah panaa mahang 12 miw,

Rubën panaa mahang 12 miw,

Gad panaa mahang 12 miw,

⁶ Aseer panaa mahang 12 miw,

---

* **7:2** P'ooj ub sa moo heen n'aa hã takerii däk sa häd heen n'aa. Ta me rabats'aa däk sa h'ëed hedoo doo. Ta me na-ãäj hë rabats'aa däk kerih do hã taky n'aa jawyg däk hyb n'aa. † **7:4** Jakóh né ti Isaraéw .

Napatawi panaa mahang 12 miw,
 Manaséh panaa mahang 12 miw,
⁷ Simijāw panaa mahang 12 miw,
 Rewi panaa mahang 12 miw,
 Isakah panaa mahang 12 miw,
⁸ Seburūn panaa mahang 12 miw,
 Joséh panaa mahang 12 miw,
 Bēn-Jamih panaa mahang 12 miw na-ããj hē.

Tak'ëp hajök do Jowãw hapäh do ky n'aa hahÿÿh

⁹ Ta ti jawén ÿ hegãã wät, tii bã tak'ëp hajök do ÿ hapäh. DooH ji haja bã ji etsén bã tak'ëp rabahajök do hyb n'aa. Sahõnh hē hãj n'aa buuj uuh, sahõnh hē panaa uuh, sahõnh hē né hē badäk hahÿÿ hã habong do uuh, sahõnh hē sa kyyh her'oot do uuh tii. P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa pooj jé, B'éé T'aah pooj jé rabab'ëéh. Hawak sa saroor. Sa moo gó rapatsëé madyyk g'aad hadoo, ratsebé do heen n'aa. ¹⁰ Tak'ëp rageëënh hahÿÿ da:

“P'op Hagä Do èr h'yy kaha'eeh do tabagã tyng n'aa jó hasooh doo, B'éé T'aah na-ããj hē ti èr hed'ëëp doo!”, nãk sa kyyh.

¹¹ Sahõnh hē ããs rabab'ëéh P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa w'oo hã, 24 hedoo do wahë n'aa w'oo hã, ji meheet pé kabaj'aa do w'oo hã. Tii bã rabehyy b'ëéh tũũ, tũũ ramaboor ehyy bëéh, tii bã P'op Hagä Do hã raj'aa etsëé kãn. ¹² Hahÿÿ da sa kyyh:

“ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'ããts hē!

Õm, P'op Hagä Doo, äã h'yy kaha'eeh doo,
 õm äã j'aa etsëe had'yyt hë,
 õm äã hyb n'aa jewyyg had'yyt hë.
 Tak'ëp mahajaa do a h'yyb gó tabawäd had'yyt hë.
 A wë äã tsebee had'yyt hë sahõnh hë äã hã ma-
 banoo do hyb n'aa.
 Õm äã wehëe had'yyt hë.
 Sahõnh hë bagäã had'yyt do õm.
 Tak'ëp mabahejooj had'yyt hë!
 ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë!”, näk sa kyyh.

¹³ Tii bä 24 hedoo do wahë n'aa see ÿ teanh:
 “Jaa ti saroor hewak doo gó hab'ëeh doo? N'yy
 hënh rahana?”, näng.

¹⁴ Ti ÿ ky gadoo: “Dooch ÿ hapëe bä. Õm ti hapäh,
 hyb n'aa jawyk doo”, näng ÿ ta hã.

Ti hã ÿ taky hadoo: “Ti ti nanäng tak'ëp raba-
 hoop noo gó hahob bong do paah. Sa saroor
 rahetsyyd bong, hewak sa saroor ran'oo bä B'éé
 T'aah majyyw hyb n'aa”, † näng. ¹⁵ “Ti hyb n'aa”,
 näng, “P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa pooj jé
 rabab'ëeh. Ta hã ji hyb n'aa jaw'yyk do tób n'aa yt
 hã ta hã rahyb n'aa jew'yyk, ta wë ramoo bok adëb
 bä, atsëm na-ääj hë. P'op Hagä Doo, tabag'ääs do
 tyng n'aa jó hasooh do tabawät da sa mahang, sa
 hã tamo n'aa jesuu da. ¹⁶ Dooch rasa boo bä,
 dooh rahoo kaaj boo bä. Dooch papÿÿj bag tak'ëp baju
 do rahob boo bä, dooh na-ääj hë tak'ëp batäng do
 rahob boo bä. ¹⁷ Tii d' tawén hadoo, B'éé T'aah,
 P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa hoo gad'oo

† **7:14** Jesus sa hyb n'aa dajëp do hyb n'aa kawug hõm sahõnh hë
 nesaa do sa h'yyb gó hanäng do paah. Tii d' né hë tahanäng pé tii.

bä hageët do hag'ääs da sa hä, b'éé hagã n'aa ta masãäh baad tabahag'ääs doo da. Tamahũũm da ta tii, naëng ji hedëb had'yyt hë hanoo doo hënh. P'op Hagã Do awug hõm da sa ty nabëeh, ta tii bã dooh ji aód wäd bã do hyb n'aa", näng 24 hedoo do wahë n'aa see kyyh.

8

Setsi däg do hadoo do kets'aa däk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Setsi däg kets'aa däk do ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa B'éé bado hõm bã kä, badatih däk hÿ pong jé 30 minut tahyb n'aa péh.

² Tii bã setsi hedoo do ääs P'op Hagã Do matym gó hab'ëeh do ÿ hapëë kån. Tii bã takan'oo däk sa hä setsi gamehÿÿh do nahëeh, torõm-bet häd näng doo.

³ Tii bã kä, ääs see ana kån, rama ejuu do tyng pa tabag'ëed däk. Buu benyym do ji ejuu do nahëë k'ääts tæg gabarëeh do s'ëeb ta moo gó tatón. Tii bã hajõng buu benyym do in-sijëen häd näng do takan'oo däk ta hä, buu benyym do rama ejuu do tyng k'ääts tæg gabarëeh do s'ëeb jó tama ejuu hyb n'aa, P'op Hagã Do karapee ta hä ky n'aa ets'ëe do daheeh P'op Hagã do hä takan'oo däk hyb n'aa. ⁴ Tii bã ääs moo gó naa in-sijëen tsyg as'ëeg kån P'op Hagã Do wë. Atsyg as'ëeg kån ta wë, ta karapee ky n'aa ets'ëe do sa kyyh sii hë. ⁵ Tii bã ääs bado däk buu benyym do nahëeh, rama ejuu do sëh me tah'aa däk, tii bã kä sahõnh hë hëej haw'ääts hë wë tadawäts hyy kån. Tii bã tetoow kån, daruu däk, awyb kån, k'ääts katajus kån.

Setsi gamehỹyh do nahëe torõm-bet häd näng do ky n'aa hahỹyh

⁶ Tii bä kä, setsi hedoo do ääs gameh'ỹyh do nahëe pats'ëe do ramatakä däk ragamehỹyh hyb n'aa.

⁷ Tii bä pooj jé hadoo do ääs gamehã kån ta gamehỹyh do nahëeh. Tii bä kä, naeng tak'ëp dagäp do pä hado däk doo, tëeg hõõ majyyw mahang kamekuuj däk do na-ääj hẽ kepyyj hyy kån hëej hënh. Tamawoob hẽ hadoo do see aooj jëe kån hëej bód. Tamawoob hẽ hadoo do häj n'aa bä hanäng do uuh aooj jëe kån b'aah. Sahõnh hẽ jawii aooj jëe kån.

⁸ Tii bä ääs see gamehã kån ta gamehỹyh do nahëeh. Tii bä kä, waëe hadoo tak'ëp p'op nu däk do kadaw'uuh do kadawäts tu akajar me. Akajar bód majyyw hado däk. ⁹ Tamawoob hẽ ta me habong do uuh dejëp. Tamawoob hẽ akajar me habong do marakate uuh karejã bong.

¹⁰ Tii bä ääs see gamehã kån ta gamehỹyh do nahëeh. Tii bä sagõõh tak'ëp haeh doo, ta bag tak'ëp hõõ eh do hadoo, p'op naa tabadëe hyng. Tamü wób me, naeng k'ääts gó hana do wób me tabadëe kån. ¹¹ “Datsäng Doo”, sagõõh häd. Naeng uuh datsëe kån ta ti haj'aa. Hajök badäk hahỹỹ hä habong do radejëp ta ti naeng datsäng do an'oo bä.

¹² Tii bä, ääs see gamehã kån ta gamehỹyh do nahëeh. Tii bä sét hẽ papỹyj bãh, sét hẽ kamarab bãh karejã kån. Pawóp hẽ papỹyj bãh, pawóp hẽ kamarab bãh mad'aak doo, dooh takarejã bã. Tamawoob nuu me ji etyn bä sagõõh, tamawoob hẽ hadoo do see karejã wät. Rababong do paa badagyb däk. Sét adëb bä bód, sét hẽ atsëm bód

dooh bag näng péh. ¹³Tii bä, ÿ baheg'ããs bä, ÿ maa napäh wawii p'op wë hä kapuuh do kyyh. Hahÿÿ da ta kyyh: “Tak'ëp baad nado da, tak'ëp baad nado da badäk hahÿÿ bä habong do sa hä, tama-woob hë ããs mad'aak do ragamehÿÿh do nahëë ragamehã bä kä. Tak'ëp baad nado né da sa hä ta ti an'oo bä!”, näng wawii kyyh.

9

¹Tii bä ji moo séd me hadoo do ããs kä gamehã kãn ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bä kä, ÿ hapäh sagõõh tũ, hëej hä hadäng doo.* Ta hä takan'oo däk tak'ëp t'öp gadarong do tabanesaa hënh noo tég. ²T'öp gadarong do banesaa do tanoo gas'ëes bä, ganyyh tëeg tsyg tak'ëp hadoo doo, p'op hasëek doo, tëeg hõõ tsyg näng do hadoo. Papÿÿj, wë na-ãäj hë ta tsyg ty gatsëë däk. ³Ta tsyg mahang ragenyyh sabakar. Jé pad'yyt hë, hëej haw'ãäts hë sabakar baboo kãn. Sa hä takan'oo däk sëej betuuk doo da rabetuuk hyb n'aa. ⁴Kamejõ däk sa hä jawii, b'aah, joom na-ãäj hë ranarejãã hyb n'aa. Kamejõ däk sa hä jããm hë hëej haw'ãäts hë habong do P'op Hagä Do ma heen n'aa sa maboore nanäng do rabetuuk hyb n'aa. ⁵Dooh takan'oo bä sa hä ta ti radej'ëep hyb n'aa, jããm hë takan'oo däk ji moo séd me kamarab noo gó rarahejãã hyb n'aa hëej haw'ãäts hë habong doo. Datés do rahoop, sëej ji tetuuk do ji ahoop doo da. ⁶Ta ti bawät noo gó hëej haw'ãäts hë habong do ratyw n'aa esoos da radej'ëp hyb n'aa paawä, tak'ëp rabahoop do hyb n'aa. Ti hadoo né hë, dooh da rawyyd bä. Rakarëñ

* **9:1** ããs see tahyb n'aa pé ti sagõõh.

da radejeb paawä, ti hadoo né hē, dooh rahaja bä radejeb bä.

⁷ Rakaneb'ooh noo gó ji enyyw hōm do kawaaro kaneb'ooh do pan'aa hadoo sabakar. Soog hadoo k'ãäts tēg gabarēeh do s'ēeb sa nuu gó hatoonh doo. Ajyy ȳyj hād hadoo sa mamets. ⁸ Ȳyj sēen hadoo sa sēen. Awad reāw hād nāng do hadoo sa tēg. ⁹ Sa h'yyb gatsapoog n'aa, h'yy kasep'ook sapaar s'ēeb hadoo. Tak'ep maa nesaa do sa kēg kyyh, hajōng do kawaaro, kawaaro ratakyyk do na-ãāj hē kaneb'ooh doo hēnh waj'aah do ky hadoo. ¹⁰ Dōm enäh. Sēej hadoo sa w'ooh. Sa w'oo hā hana doo me ta mahȳyj me hēej haw'ãäts hē habong do rabahoop ran'oo bä ji moo séd me kamarab noo gó. ¹¹ Aās nesaa do t'öp gadarong doo gó tabanesaa hēnh naa hanyyh doo, sa wahē n'aa. Eberew kyy me ta hād Abadōn. Gereg kyy me ta hād Aporijōn.†

¹² Pooj jé tak'ep nesaa do s'ēeh hadoo doo gó ȳ hapäh do tabēej hōm kän. Pawóp hē rahoop do pan'aa ti abong nä.‡

¹³ Ji ma poo oow see pé hadoo do aās gamehā kän tii bä ta gamehỹyh do nahēeh. Tii bä, P'op Hagä Do pa hahäng do in-sijēen rama ejuu do tyng k'ãäts tēg gabarēeh do s'ēeb, ta sasu me habēeh do poo gesōm doo bä naa ȳ maa napäh ky ganyyh doo. ¹⁴ Hahỹy da ta ti kyyh ji ma poo oow see pé hadoo do aās hā: “Masood hōm ji meheet pé hedoo do aās tamii maeh do Éw-Parat hād nāng doo bä kamaw'yyd dāk doo”, nāng poo gesōm doo bä naa

---

† 9:11 “Rejää doo,” tahanäng pé ta hād. ‡ 9:12 Tamawoob hē hadoo do rahoop do pan'aa see 8.13 hā wawii her'oot do paa né tii.

ganyyh do kyyh. ¹⁵ Tii bä tasood hõm ji meheet pé hadoo do ããs, tamawoob hẽ hadoo do uuh badäk hahỹỹ hã habong do radej'ëöp hyb n'aa. Ta ti noo gó bẽ no n'aa däg né hẽ, ta ti radej'ëöp hyb n'aa ji meheet pé hedoo do ããs P'op Hagã Do enyyw däk. ¹⁶ Ý maa napäh nyy hẽ sa warahén kawaaro jó hah'ũüm doo: 200 milhões.

¹⁷ Hahỹỹ da säh ý hadoo doo gó ý hapäh kawaaro, ta jó hah'ũüm doo: Ty gahiin, tẽeg hõõ ty hahiin do hadoo, jabaruut, saw'aak do na-ãäj hẽ sa h'yy gatsapoog n'aa. Kawaaro sa nuuh, awad reãw nuu hãd hadoo. Sa noo gó naa ganyyh tẽeg hõõ, tẽeg tsyg, saw'aak do na-ãäj hẽ. ¹⁸ Tamawoob hẽ hadoo do uuh badäk hahỹỹ hã habong do dejöp, tẽeg hõõ, tẽeg tsyg, saw'aak do mahỹỹj. ¹⁹ Sa hejój banã kãn sa noo gó naa, sa dõm hã naa. Aw'yy hadoo sa dõm. Sa dõm poo gad'oo hã nu enäh. Tii me rarejãã badäk hahỹỹ hã habong doo.

²⁰ Hëej haw'ããts hẽ habong do wób, nadejöp doo, sahõnh hẽ ta ti rabahapëë né paawã, dooh rat'yyd kamehĩn bã baad nadoo do ramoo bok do hã. Dooch reréd bã karap'aar h'yyb nesaa do rahyb n'aa jew'yyk doo. Dooch reréd bã sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk doo. K'ããts tẽg gabarëeh do s'ëeb, k'ããts tẽg hawak do s'ëeb, k'ããts tẽg hahiin do s'ëeb, pä s'ëeb, b'aa s'ëeb ta ti sa kabarii. Dooch rahapëë bã, dooh ramaa napëë bã, dooh raboo bã. ²¹ Dooch badäk hahỹỹ bã habong do rat'yyd kamehĩn bã ta wób radej'ëöp do hã, ramehëm do hã, sa ýým nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabeỹỹh do hã, ta wób sa ma rets'ëek do hã.

10

Kerih do kapōōs do ky n'aa hahỹȳh

¹ Tii bā āās tak'ēp kabaj'aa do see ỹ bahapāh hỹ pong jé naa hahyng doo.* Wē puh mahang tabahyng. Sarahōd ta nu pong jé tabakēē. Papỹȳj gabarēēh do hadoo ta mamets. Tēēg hōō hadoo ta tsyym. ² Kerih do kapōōs do paa kapyn hōm do ta moo gó. Ta tsyym hub akajar jó tabahäng. Hēēj hā ta tsyym s'ỹȳ bahäng. ³ Tak'ēp ta kyyh, awad reāw hād näng do hahih wāt do hadoo, ām n'aa näng doo. Taky ganyyh bā, setsi hedoo do darung do raky gadoo. ⁴ Ỹ berih bā paawā setsi hedoo do darung do sa kyyh, ỹ maa napāh kyyh hā ỹȳ, hỹ pong jé naa hahỹȳ da ky hadoo doo: “Merii manā setsi hedoo do darung do rahe'oot doo. Maher'ood manā da”, näng hỹ pong jé naa ky ganyyh do kyyh hā ỹȳ.

⁵ Tii bā, āās akajar jó, hēēj hā na-āāj hē hageēt do ỹ hapēē wāt doo, p'op ta moo hub tagadahēē kån wē hā. ⁶ Tii bā kã, hedēb had'yyt do hād gó, ky kaneh'ỹyt doo me taky däng. Wē, papỹȳj, kamarab, sagōōh, badäk hahỹȳh, sahōnh hē ta hā hanäng do sii hē, akajar ta me habong do sii hē pahuuj wāt do hād gó né hē taky däng. Hahỹȳ da ta kyyh: “Doooh da P'op Hagä Do gadaa wäd bā. ⁷ Ta gamehỹȳh do nahēē setsi hadoo do āās kã gamehã bā kã, kaja däg kån da P'op Hagä Do h'yyb däng do ji nahapāh nã doo. Ta ky n'aa rod sa hā tametēēh do paa hadoo doo da né da”, näng āās kyyh.

---

* **10:1** Badäk hahỹȳ bā naa Jowāw bahapāh tii.

⁸ Tii bā kā, hỹ pong jé naa ky ganyyh do kyyh, pooj jé ỹ maa napäh doo, p'aa hēnh taky hadoo hā ỹỹ. “Magado kerih do kapyn dāk doo, āās akajar jó, hēej hā tsyym hāng do moo gó naa”, nāng ta kyyh hā ỹỹ. ⁹ Tii bā ta wē ỹ bahōm, ỹ betsēē kerih do tabanoo hyb n'aa hā ỹỹ. Ti taky hadoo hā ỹỹ: “Mado dāg. Makarēeb jēeh. Egēeh da a noo gó, mabaa bēeh hadoo. A wog gó da matsing”, nāng ta kyyh. ¹⁰ Tii bā kerih do ỹ bado dāk ta moo gó naa, ỹ awa jēng. Egēeh né hē noh ỹỹ gó, mabaa bēeh hadoo. Ỹ karēeb jēng jawén paa bā, matsii kán wok ỹỹ gó. ¹¹ Tii bā rē tanyy ky hadoo hā ỹ hahỹỹ da: “Kamejō dāk a hā, p'aa hēnh mamaher'oot hyb n'aa ta jawén hana do ky n'aa P'op Hagä Do metēeh do hajōk do hēej haw'āāts hē habong do sa ky n'aa hā, hajōng hāj n'aa babuuj sa ky n'aa hā, hajōk hedoo do badāk hahỹỹ bā sa kyyh her'oot do sa ky n'aa hā”, nāng hā ỹ her'oot doo.

11

Pawóp hadoo do P'op Hagä Do ky n'aa rod sa ky n'aa hahỹỹh

¹ Tii bā takan'oo dāk hā ỹỹ ji metyy n'aa nahēē ji tatu hadoo doo. Ti rē tanyy ky hadoo hā ỹỹ: “Ahōm, mety P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa ta madawēēt doo, ta gagod, h'ēed pénh tanu dāk. Mamety na-āāj hē P'op Hagä Do hā rama ejuu do tyng. Metsén ta tii bā P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, nyy hē. ² Mety manā P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa wahoo. Ta ti takan'oo dāk P'op Hagä Do karapee nadoo do sa hā. 42 ta kamarab n'aa rababep panang

Jerusarēnh. Ti hyb n'aa mety manäh.* 3 Ÿ mejũũ da pawóp hadoo do kēh ŷ n'aa herot doo. Kēh ŷ n'aa ramaher'oot da ta wób sa hã ta ti 1,260 ta ä noo gó.† Saroor hebaan do hejooh do ji h'yy katón do heen n'aa rapadedëek da”, näng ta kyyh. 4 Pawóp hadoo do ta ky n'aa rod, pawóp hadoo do joom oriib, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hē bag'ääs do pooj jé habëeh do tii.‡ Pawóp hadoo do ta bag tyng, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hē bag'ääs do pooj jé habëeh do ti na-ääj hē.§ 5 Sa majĩ rakarēn bā rarahejā bā paawā sa hã, tēeg hõõ ganyyh sa noo gó naa sa majĩ ragawats'iik hyb n'aa. Tii da radej'ëep sahõnh hē sa hã rarejāã karēn do paawā. 6 P'op Hagä Do an'oo däk sa hã 42 kamarab noo gó naeng nadots wäd ran'oo bā, P'op Hagä Do ky n'aa raheer'ood nuuj jé. P'op Hagä Do an'oo däk majyyw hado däk ran'oo bā naeng. Tan'oo däk na-ääj hē sahõnh hē hedoo pé baad nadoo doo me badäk hahỹ rarejāã. Rakarēn do pénh tii d' rabad'oo P'op Hagä Do anoo sa hã.

7 Rabahajaa bā kã P'op Hagä Do ky n'aa ramaher'oot doo, 42 kamarab bahëej jëng bā kã, tabanas'aa, tak'ëp t'öp gadarong doo gó naa, tabanesaa hēnh naa hanyyh do kamaj'ĩ da sa wë, taj'aa et'ëek da sa hã, tadej'ëep da. 8 Panang ky n'aa etsëeh do tyw n'aa bā abë hõm da sa kamag n'aa.

---

* **11:2** Rawén bep da, raty n'aa ges'yyk do hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa wahoo. Rakarēn rarejāã tii. Dooh rahyb n'aa jewyyg bā da, tahanäng pé tii. † **11:3** 1,260 ta äh hedoo doo, 42 kamarab né tii, tēg nad'ëed is do 2 hã takerii däk doo. ‡ **11:4** P'op Hagä Do ky n'aa rod Sakarija häd näng do hapäh do paa ti ta tii. § **11:4** Joom oriib, ta bag tyng pawóp hadoo doo, ta ky n'aa rod sa metëe n'aa tii.

Panang Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do repëem däk do paa ti panang ky n'aa etsëeh doo. Sodoma, Esit na-ãäj hë ramaneëenh ta ti panang häd wób.**
 9 Sahõnh hë né hë badäk hahÿÿ bã habong doo, ajyy, ÿÿj, sahõnh hë panaa uuh, sahõnh hë sa kyyh her'oot do sa uuh, sahõnh hë häj n'aa babuj uuh na-ãäj hë, tamawoob hë ta äh, sét hë ta bód ta jó noo gó raheg'ãäs da sa kamag n'aa paah. Dooh da ran'oo bã sa kamag n'aa radakä jëë bã. 10 Sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do ratsebé da pawóp hadoo do dejëp do paa sa hyb n'aa. Tak'ep ratsebé do hyb n'aa kã, sa matym n'aa ramejüü da sa da hadoo do wë. Tii d' rawén d'oo tak'ep rabahoop do hyb n'aa paa pawóp hadoo do ta ky n'aa rod sa moo gó.

11 Ti hado né paawä, tamawoob hë ta äh, sét ta bód ta jó jawén paa bã, ta pahuunh do ji edëb hanoo do P'op Hagä Do hä hana do edëeb bong sa kamag n'aa paah. Edëb bë kãn. Tak'ep rabeÿÿm bong sahõnh hë ta ti hapäh doo. 12 Tii bã pawóp hadoo do ramaa napëë wät kyyh tak'ep hadoo do hÿ pong jé naa. “Bë as'ëëg wawëë hë”, näng ta ti kyyh sa hä. Tii bã wë puh mahang rabas'ëëg kãn hÿ pong jé sa maji matym gó.

13 Ti noo gó né hë tak'ep k'ãäts katajus wät. Tób panang bã hatoonh do ji moo sahõnh hë ken'yyh sét hë kag'ëed bëeh. 7 miw panang buuj dejëp k'ãäts katajuus do haj'aa. Ta wób kã, kedëeb bong do raj'aa etsëë wäd kãn tii bã P'op Hagä Do hÿ pong jé hawät doo.

** 11:8 Jerusarënh panang hä rapes'ãäp tii.

14 Tabëej hõm kån pawóp dæg kã tak'ëp nesaa do s'ëeh hadoo doo gó ÿ hapäh doo. Tamawoob hë hadoo doo kã ti awät nä.

Setsi dæg do gamehÿÿh do nahëe ky n'aa hahÿÿh

15 Tii bã setsi hedoo do ããs kã gamehã kån ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bã hajõng kyyh tak'ëp ky hedoo do ky ganã kån hÿ pong jé. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yy kaha'eeh doo, Kristo tah'yyb däng do na-ããj hë tii kã hÿÿ kã sahõnh hë badäk hahÿ bag'ããs doo. Tabagãã had'yyt da”, näk sa kyyh.

16 Tii bã 24 hedoo do wahë n'aa, sa bagã tyng n'aa jó hat'oonh do rabehyy b'ëeh P'op Hagã Do matym gó. Tüü sa maboore me rabehyy bëeh, P'op Hagã Do raj'aa etsëe kån. 17 Hahÿÿ da sa kyyh:

“A wë ãã tseb'ee, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagã Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo.

Õm né ti da hë hawät doo, p'ooj ub hawät doo, hÿ jawén hawäd had'yyt doo.

A wë ãã wén tseb'ee, tak'ëp hadoo do a hejój mametã däk do hyb n'aa, sahõnh hë mabagãã dæg kån do hyb n'aa.

18 Tak'ëp sahõnh hë häj n'aa babuuj rakawajããn paa a wë.

Kaja dæg kån hÿÿ kã makawajããn doo gó ta sãm mabaanh doo.

Kaja däk dejëp do paa nesaa doo hënh maky n'aa etyy doo.

Kaja däk na-ããj hẽ ta sãm baad hadoo do manoo do
a ky n'aa rod sa hã,
tsyt hẽ a wẽ kasëew bong doo, òm weh'ëeh do sa wẽ
na-ããj hẽ.

Tii d' mabad'oo ky n'aa nets'äs do sa hã, ky n'aa
etsëeh do sa wẽ na-ããj hẽ.

Õm rejãã da badäk hahỹ rejãã doo”, nãk sa kyyh.

¹⁹ Tii bã noo kasëets dæg kãn P'op Hagä Do
rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa hỹ pong jé hasooh
doo. Ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do
rahyb n'aa esee do hood n'aa ji hapëë kãn tii bã
ta gó hahäng doo. Tak'ëp tabawyp tii bã, tak'ëp
tadarung, et'oom, naëng tak'ëp dagäp do pä hado
däk do kajäg kãn.

12

*Ỹñh, tabanas'aa daheeh Jowãw hapäh do kyn'aa
hahỹh*

¹ Tii bã kã, tak'ëp meuj n'aa nãng do heen n'aa
ganyyh wẽ hã. Ỹñh ganyyh. Papỹyj gabarëeh doo
da ta saroor tagana doo. Kamarab jó tabagëet.
12 sagõõh ta nuu gó hasooh do hã.* ² Etaah ỹñh
hadoo doo. Tak'ëp tabawaam ajãn mahỹyj ganyyh
do hyb n'aa.

³ Tii bã tak'ëp meuj n'aa nãng do heen n'aa see
ganyyh wẽ hã. Tabanas'aa hahiin do tak'ëp haeh
do ganyyh. Setsi ta nuuh. Setsi ta soog. Ji moo
sahõnh hẽ ta s'ããn, dõm nãng.† ⁴ Tamawoob hẽ

---

* **12:1** Isaraéw buuj P'op Hagä Do karën do moo bok do heen n'aa
tahyb n'aa pé ta ti ỹñh. † **12:3** Nesaa Do Yb né hẽ ti tabanas'aa.

hadoo do uuh sagõõh tadewäts hyng tũ hëej hã ta dõm me. Ýñh hedoo do ajãn benãng do pan'aa pooj jé tabanas'aa bag'ëed däk, ajãn benyy däk bã kä nayyw hë tabawëh hyb n'aa paawä. ⁵ Tii bã ta t'aah aj'yy enyy däg kãn. Dooch tabanas'aa haja bã ýñh hadoo do t'aah tawëe jëe bã, nayyw hë P'op Hagä Do masäg kãn do hyb n'aa ta wë, tabagã tyng n'aa wë kä. Sahõnh hë häj n'aa buuj ýñh hadoo do t'aah bag'ãas da. Tagawats'iik da ta hã ky nadah'eeh doo.† ⁶ Tii bã ýñh hadoo do kejën hõm tabanawãng hënh, ta pooj jé P'op Hagä Do benyyw däk doo hënh. Ta tii bã ýñh rabahagãã kãn 1,260 ta ã noo gó.§

⁷ Tii bã rakaneb'ooh hỹ pong jé. Mikéw kä, ããs sa wahë n'aa, ããs ta sii habong do rakanebõh kãn tabanas'aa sa sii, ããs nes'aa padëek do tabanas'aa karapee sa sii. ⁸ Tabanas'aa rakamajë boo né paawä Mikéw sa wë, dooh tahaja bã Mikéw. Ti hyb n'aa dooh takan'oo wäd bã hỹ pong jé raboo boo bã, tabanas'aa hã, ta karapee sa hã. ⁹ Tabanas'aa yb paa radawäts hyng tũ. Ti né hë ti aw'yy hadoo do p'ooj ub hawät do Dijab ramaneëenh doo, Nesaa Do Yb. Ti né hë ti ta s'ee hënh, dawëe P'op Hagä Do mahãnh sahõnh hë badäk hahỹ hã habong do h'yyb mahũum do paah. Badäk hahỹ hënh radawäts hyng, ããs nesaa do ta karapee hedoo do daheeh.

---

† **12:5** Gereg kyy me hahỹ da takerii däk: “Sapaar s'ëeb tabagã n'aa heen n'aa da.” Sa moo gó bagã n'aa ratõn rabag'ãas do heen n'aa. Sapaar s'ëeb tabag'ãas do heen n'aa, tagamawats'iik do ta majĩ, ta hã ky nadah'eeh doo, tahanãng pé tii. Jesus ky n'aa né ti hahỹh. § **12:6** 42 kamarab tii. Tamawoob hë ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó tii.

10 Tii bä ÿ maa napäh tak'ëp hÿ pong jé her'oot doo. Hahÿÿ da ta kyyh:

“Kaja däg kân hÿÿ kä P'op Hagä Do ji ted'ëep do Nesaa Do Yb hejój mahãnh.

Kaja däg kân na-ããj hẽ ta hejój me sahõnh hẽ tabag'ããs doo.

Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hyb n'aa jawyg däk hÿÿ kä sahõnh hẽ sa bahãnh.

Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do dawäts hyng do hyb n'aa ër hÿÿj hedoo do

ky n'aa tapa had'yyt hẽ do P'op Hagä Do matym gó.

11 B'éé T'aah majyyw hyb n'aa,

ta ky n'aa ramaher'oot do hyb n'aa, raky daheeh do hyb n'aa na-ããj hẽ

ta ti raj'aa et'ëek ta ti sa majĩ, Nesaa Do Yb.

Dooh ta bahãnh rakamahãn bä badäk hahÿÿ hã ji hawät doo.

Ti hyb n'aa, dooh reÿÿm bä dajëb hã.

12 Ti hyb n'aa, bë tsebee hÿ pong jé.

Sahõnh hẽ bë hÿ pong jé habong do bë tsebee!

Bëë kä, badäk hahÿÿ bä habong doo,

akajar me habong do na-ããj hẽ,

tak'ëp nesaa da bë hã bë wë Dijab bahyng do hyb n'aa.

Tak'ëp né hẽ takawajããn,

tahapëë däk do hyb n'aa edaa däk radawäts gëet doo”,

näng hÿ pong jé her'oot do kyyh.

13 Tabanas'aa bahapäh bä kä ti tũũ, badäk hahÿÿ hẽnh radawäts hyng doo, ta no n'aa masoo ÿÿnh t'aah henäng doo. 14 Dooh tabanas'aa haja bä, ÿÿnh

hadoo do hã takan'oo däk do hyb n'aa wawii tak'öp haeh do kæg, tabanawäng hēnh ta hã tabenyw däk doo hēnh takapuh hōm hyb n'aa, takejēn hyb n'aa. Ta tii bā rabahag'āās ta hã tamawoob hē ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó. Doo aw'yy hadoo do haja bā ta t'ĩ hēnh tahōm bā. ¹⁵ Tii bā aw'yy hadoo do etsós wāt naēng. Tamii hado däk. Takarēn paawā wān n'aa hejoonh do bahēm hyng ŷŷnh. ¹⁶ Doo tahaja bā. ŷŷnh hadoo do k'āāts masaa kån. K'āāts karēeb jēng tamii tabanas'aa noo gó ganyyh doo. ¹⁷ Ti hyb n'aa tak'öp tabanas'aa kawaj'āān kån ŷŷnh wē, ti hyb n'aa ahōm kån ŷŷnh hadoo do panaa wób sa wē takamaj'ĩ hyb n'aa. P'op Hagā Do mejũũ do ky dah'eeh do ti ta panaa wób,** Jesus ky n'aa nerét doo. ¹⁸ Tii bā akajar nabyy me tabanas'aa bag'ēed däk.

13

Tabanas'aa see akajar me naa hanyyh do ky n'aa hahŷŷh

¹ Tii bā ŷ hapäh tabanas'aa see akajar me naa hanyyh doo. Setsi ta nuuh. Ji moo sahōnh hē ta s'āān. Ta s'āān hã ti atoonh ta soog. Sét ken'yyh ta nuu hã takerii däk ta häd wób P'op Hagā Do tah'yyb rejāā doo. ² Awad rewopaad häd nāng do häd hadoo ta ti tabanas'aa ŷ hapäh doo. Awad see péh, uus häd nāng do hadoo ta tsyym, ta mooh. Awad reāw häd nāng do noo hadoo ta nooh. Tabanas'aa seeh, dōm nāng doo,* pooj jé ŷ hapäh

---

** **12:17** Jesus hã h'yy ka'eeh do tii. * **13:2** Nesaa Do Yb tii.

doo, an'oo däk ta hejó, tabag'ããs doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hä. Tan'oo däk na-ããj hẽ ta hä tak'ëp tahyb n'aa jawyg däk hyb n'aa. ³ Akajar me hanyyh do tabanas'aa nuu see hä ta rog noo eh do paa tyw n'aa. Dajëp ji edoo né paawä ta rog mahÿÿj, dooh tadajëb bä. Mah'uu däk ta rog. Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ badäk hahÿÿ bä habong do rahyb n'aa meuunh, rawén ky sũüt tabanas'aa tame hanyyh doo. ⁴ Tii bä badäk hahÿÿ bä habong do rahyb n'aa jewyyg däg kãn tabanas'aa dõm näng doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jawyg däk tan'oo däk do hyb n'aa. Tabanas'aa akajar me hanyyh do na-ããj hẽ rahyb n'aa jew'yyk. Hahÿÿ da sa kyyh: “Doo hahÿ tabanas'aa akajar me naa hanyyh do hadoo péh. Doo hajaa pé ta hä j'aa ketsë péh”, næk sa kyyh.

⁵ Tii bä tabanas'aa akajar me hanyyh do hä takan'oo däk ta hä hẽ taj'aa etsë ta ky n'aa hä. Takan'oo däk ta hä taher'oot doo me P'op Hagä Do tah'yyb rejãã doo. Takan'oo däk ta hä 42 kamarab noo gó h'yyb jawyg gó tamejũũ hyb n'aa. ⁶ Tii bä taher'ood kãn nesaa do P'op Hagä Do tah'yyb rejãã doo. Taher'ood kãn P'op Hagä Do häd rejãã doo. Taky n'aa rejãã P'op Hagä Do karapee, P'op Hagä Do panang, hÿ pong jé habong do na-ããj hẽ. ⁷ Takan'oo däg kãn ta hä P'op Hagä Do karapee, tsyt hẽ ta wë kasëew bong do wë takamaj'ĩĩ hyb n'aa. Takan'oo däk sa hä taj'aa et'ëek hyb n'aa. Tii bä takan'oo däk ta hä, sahõnh hä tamejũũ hyb n'aa. Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hä habong do hä, ajyy, ÿÿj sahõnh hẽ sa panaa hä, sahõnh hẽ sa kyyh her'oot do hä, sahõnh hẽ häj n'aa babuuj hä tamejõ kãn. ⁸ Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ bä habong doo,

sa häd kanerii däk do edëb had'yyt hë gadoo do heen n'aa hä raj'aa etsë da tabanas'aa. B'éé T'aah, badäk hahÿÿ bã tadu dahäng noo gó naa P'op Hagä Do h'yyb däng do tadajëp hyb n'aa, ta ti ti ji edëb had'yyt do heen n'aa danäh.†

⁹ Taw'ääts hë sahõnh hë maa nap'ëeh do ramaa newëë hahÿÿh:

¹⁰ “Jé sa hä P'op Hagä Do h'yyb däng do sa majÿÿ rameso padëëk hyb n'aa, sa majÿÿ moo gó rakameso däk né da. Jé sa hä P'op Hagä Do h'yyb däng do sën-jeer me radej'ëëp hyb n'aa, sën-jeer me radejëp né da.”

Ti hyb n'aa taw'ääts hë h'yyb jawyg gó P'op Hagä Do karapee tsyt hë ta wë kasëew bong do ragadoo ta tii. Taw'ääts hë dooh rah'yy gejë bã Jesus hä rah'yy ka'eeh do hä.

Tabanas'aa see k'ääts gó naa hanyyh do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Tii bã tabanas'aa see k'ääts gó naa hana doo kä ÿ bahapëë kån. Pawóp hë ta s'ään. B'éé t'aah s'ään hadoo ta s'ään. Tabanas'aa dõm näng do hadoo ta kyyh.‡ ¹² Tabanas'aa akajar me hanyyh do paa hejóy gó, sahõnh hë ta ti hyb n'aa jawyk doo gó tabanas'aa k'ääts gó hana do bawät. Tabanas'aa pooj jé hanyyh do ky gabuuj gó tamoo wät sahõnh hë tamoo wät doo. K'ääts gó hana do anoo sahõnh

† **13:8** Ta tii hä sa häd kerih doo, dooh raj'aa etsëe bã tabanas'aa.

‡ **13:11** Kaja hë tah'yyb mahüüm sahõnh hë sa wë ji edoo né paawä, tak'ëp ji tawadii Nesaa Do Yb bad'oo doo da, tahanäng pé tii.

hē badäk hahỹỹ bä habong do rahyb n'aa jew'yyk tabanas'aa ta nuu see rog mah'uu däk do paah. ¹³ Tak'öp meuj n'aa näng do heen n'aa tabanas'aa k'ääts gó hanyyh do moo wät. Tëeg hõõ sii hē adëë hyng tũũ hỹ pong jé naa tan'oo bä badäk hahỹỹ bä habong do sa matym gó. ¹⁴ Meuj n'aa näng do heen n'aa tabanas'aa tame hanyyh do paa ky gabuuj gó tamoo wät do hyb n'aa, tawad'ii kån badäk hahỹỹ hã habong doo. Tamejũũ sa hã, kabarii tabanas'aa rog näng do paa heen n'aa ratama hyb n'aa, ta tii hã raweh'ëeh hyb n'aa. Tabanas'aa rog näng do paa né paawä, sën-jeer haj'aa, edöp nä. ¹⁵ Tii bä tabanas'aa k'ääts gó naa hanyyh do hã takan'oo däk, kabarii tabanas'aa rog näng do paa heen n'aa tabedëb gëet hyb n'aa kä. Kabarii hedëb wät do hyb n'aa, er'ood kån. Tamejũũ radej'ëep hyb n'aa sahõnh hē kabarii ta heen n'aa hã hyb n'aa najew'yyk doo. ¹⁶ Tamejũũ na-ääj hē, sahõnh hē badäk hahỹỹ bä habong do sa moo hub hã tanado bä sa maboor hã radadäk ta heen n'aa. Ky n'aa nets'äs do hã, ky n'aa etsëeh do hã, ma näng do hã, kas'uut do hã, kariw n'aa tamah do hã, sahõnh hē sa karom hã na-ääj hē radadäk da ta ti heen n'aa. ¹⁷ Ta ti heen n'aa nanäng doo, dooh da tahaja bä tets'ëe bä takarën doo, dooh na-ääj hē tahaja bä ta wë hanäng do tesëem bä. Tabanas'aa tame naa hanyyh do paa häd né ti ta heen n'aa. Ta häd numero n'aa tii. ¹⁸ Taw'ääts hē tak'öp ji h'yy ganäng hahỹỹ hã. Taw'ääts hē jé h'yy ganäng do tahyb n'aa newëë nyy d' tahanäng pé tabanas'aa numero n'aa. 666 ta numero n'aa. Aj'yy häd né tii.

14

B'éé T'aah 144 miw ta wë kasëew bong do ta sii habong do ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bã ÿ hegãã wät. Pój ÿÿ jé ÿ bahapäh B'éé T'aah waëë Sijõn häd näng do jó hageët doo.* Ta sii rababok 144 miw ta karapee wób. Sa maboor hã takerii däk B'éé T'aah häd, B'éé T'aah Yb häd daheeh. ² Tii bã ÿ maa napäh hÿ pong jé hana do maa ena doo, gawakaa p'op hana do maa ena do hadoo, darung do tak'ëp maa ena do ky hadoo. Etën do nahëë hajõng tyd näng do retën do hadoo ÿ maa napäh doo. ³ P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa pooj jé, ji meheet pé kabaj'aa do pooj jé, 24 wahë n'aa sa pooj jé 144 miw hedoo do papuuj ky n'aa kã rejäm kãn. Dooch hajaa pé ta ti kejäm do ma kametëek péh. Jããm hë hajaa rama kamet'ëëg bã 144 miw hedoo doo, badäk hahÿÿ hã habong do mahang P'op Hagä Do wë kedëëb bong doo. ⁴ Ta ti hedoo doo, dooh noo gó rababok pé ÿÿj sa wë. Ti hyb n'aa baad had'yyt hë sa h'yyb P'op Hagä Do wë.† B'éé T'aah rahadaa had'yyt hë tahahõm hënh. Jesus dajëp doo me ta sãm, rakets'ëë hõm badäk hahÿÿ bã habong do sa mahang naa, tsyt hë P'op Hagä Do wë, B'éé T'aah wë na-ããj hë ramoo bok hyb n'aa, pooj jé joom ag P'op Hagä Do wë kasëew hõm do hadoo rabahadoo hyb n'aa. ⁵ Dooch noo gó ranoo kanesa bã. Baad had'yyt hë rababok.

---

* **14:1** Waëë Sijõn häd näng do jó P'op Hagä Do tób n'aa basooh ti noo gó. Ta tii bã Jerusarënh panang basooh na-ããj hë. † **14:4** P'op Hagä Do hã had'yyt hë rah'yyb padëëk. Dooch ta wób rah'yy kaha'eeh do hã rah'yy kae bã. Dooch kabarii hã rah'yy kae bã, dooh P'op Hagä Do rawad'ii bã, tahanäng pé ti dooh ÿÿj sa wë rabok péh.

Tamawoob hē hedoo do ããs sa ky n'aa hahỹỹh

⁶ Tii bã ỹ hapäh ããs seeh, p'op wë hã kapuuh doo. Jé pad'yyt hē badäk hahỹỹ hã habong do hã tapanäk baad hadoo do nahãnh do ky n'aa. Sahõnh hē hãj n'aa buuj sa hã, sahõnh hē panaa sa hã, sahõnh hē sa kyyh her'oot do sa hã, sahõnh hē né hē badäk hahỹỹ hã habong do sa hã tapanäk. ⁷ Tak'ëp ta kyyh hahỹỹ da tapanäk bã: “Kaja däk sahõnh hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē bë h'yyb eỹỹm P'op Hagä Do hã, taw'ãäts hē tak'ëp bë weh'ëëh, bë j'aa etsëë ta hã. Bë hyb n'aa jewyyg, wë, hëëj haw'ãäts hē, akajar, naëng k'ãäts gó naa ganyyh do mo haj'aa näng doo”, näng ta kyyh.

⁸ Tii bã ããs seeh, pooj jé hahõm do jawén tabana. Hahỹỹ da ta kyyh: “Gawatsig kãn, gawatsig kãn panang tak'ëp ky n'aa etsëëh do Babirõn häd näng doo! Ỹỹnh hajõk do sii heỹỹh do hadoo Babirõn panang. Tan'oo däk naëng oow mahỹỹnh do sahõnh hē badäk hahỹỹ bã habong do sa hã, tak'ëp baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii, P'op Hagä Do kawajãän tan'oo bã sa wë.”[†] ⁹ Tii bã ããs see ana kãn, ããs pooj jé hah'ũũm do sa jawén. Tak'ëp ta kyyh. Hahỹỹ da taky hadoo: “Jé tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jew'yyk doo, kabarii ti tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do na-ãäj hē, jé gadoo do tabanas'aa heen n'aa ta maboor hã, ta moo hã radadäk hyb n'aa, ¹⁰ ta ti hedoo do P'op Hagä Do rejãã da sa hã

[†] **14:8** Ỹỹnh hajõk do sii heỹỹh doo, sa sii naëng oow mahỹỹj ha'oom do ky n'aa gó tabeh'ũũm. P'op Hagä Do mak'yys doo, ta wób h'yyb tatuk do sa nemuun P'op Hagä Do ramakyys hyb n'aa ky n'aa ti ta tii.

tak'ëp takawajãän doo gó. Tak'ëp sa hã tarejãä do rahoop da. Dooh da P'op Hagä Do t'yyd mehĩn bã sa hã. § Ta ti hedoo do rahoop da pä hadoo saw'aak do hahõng do tak'ëp mahỹnh doo. ãã P'op Hagä Do wë kasëew bong do sa matym gó, B'éé T'aah matym gó na-ãäj hë rahoop da tii. ¹¹ Rahoop do tsyg as'ëëg had'yyt hë da. Dooh tahëej bã tii. Dooh da takan'oo bã rakameh'ãäk pé rahoop do hyb n'aa. Tabanas'aa, kabarii tabanas'aa heen n'aa na-ãäj hë hyb n'aa jew'yyk doo, ta häd heen n'aa gad'oo do rahob had'yyt né da”, näng äãs kyyh.

¹² Ta ti hana nä do hyb n'aa, taw'ãäts hë h'yyb jawyk doo gó rababoo had'yyt hë P'op Hagä Do karapee tsyt hë ta wë kasëew bong doo, tamejũ do ky dah'eeh doo, Jesus hã h'yy ganajëng doo.

¹³ Tii bã ÿ maa napäh kyyh hỹ pong jé hana do hã ÿ ky hadoo doo. Hahỹ da ta kyyh: “Merii hahỹ da: Ky n'aa kedëng da hỹ jawén dejëp doo, h'yy ganajëng doo me Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk doo”, näng.

“Te hub né hë tii”, näng P'op Hagä Do Sahee. “Ta ti hedoo do rakameh'ãäk da hejoonh do rahoop do mahãnh. Hỹ pong jé ragadoo né da baad hadoo do ramoo bok do sãm”, näng P'op Hagä Do Sahee.

Badäk hahỹ bã habong do ta hã h'yy kana'eeh do Jesus rejãä do ky n'aa hahỹh

¹⁴ Tii bã ÿ hegãä wät, wë puh hawak do ÿ hapäh pój ÿ jé. Wë puh pong jó ti asooh aj'yy hadoo

---

§ **14:10** Panyyg ky n'aa gó tabeh'ũm ta ti ky n'aa Gereg kyy me. Hahỹ da takerii wät: “Tak'ëp mahỹnh doo, ta hood gó tagedu däk do tan'oo bã reëek. Tak'ëp mahỹnh do tii. Dooh takamekuuj bã tanahejoonh hyb n'aa. P'op Hagä Do kawajãän tii.”

doo. K'ääts tæg gabarëeh do ta soog ta nuu gó hasooh doo. Ta moo gó tatón joom ji nu gekää do nahëe tak'ëp hehäm doo. ¹⁵ Tii bä ääs see bana kän. P'op Hagä Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bä naa tabanyyh. Tak'ëp hadoo doo me ta kyyh taky hadoo wë puh pong jó hasooh do hä. Hahÿÿ da ta kyyh: “Mata dæg badäk hahÿÿ hä habong doo, raky n'aa kety hõm hyb n'aa, joom ta nahëe me ji gekää doo da, ji bataa doo da. Kaja däk nesaa do hä raky n'aa kety hõm do hyb n'aa, joom ahõõ däk do ji ata hõm do kajaa doo da”, näng ääs kyyh wë puh pong jó hasooh do hä. ¹⁶ Tii bä kä, ta nahëe me wë puh pong jó hasooh do tanu gak'ää hõm hadoo badäk hahÿÿ hä habong doo. Sahõnh hë tabata hõm.**

¹⁷ Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bä naa tabanä kän ääs seeh. Ti na-ääj hë tatón joom nahëe tak'ëp hehäm doo. Uwa ag ji gamakää do nahëe tii. ¹⁸ Tii bä ääs seeh, tæg hõõ hagä n'aa, buu benyym do P'op Hagä Do hä rama ejuu do tyng bahäng bä naa tabana kän. Tak'ëp ta kyyh ääs joom nahëe hehäm do hatón do hä tamaher'oot bä. Hahÿÿ da taky hadoo ta hä: “Mado dæg joom nahëeh, mata dæg badäk hahÿÿ bä joom uwa ta tyd hä padëek doo. Wah'ëe padäg kä ta ag.” ¹⁹ Tii bä ääs gak'ää hõm kän uwa ag badäk hahÿÿ bä hanäng doo. Tata hõm ta ag, tadewäts hõm kän ji gatsi do hood gó. Takawajään doo gó tak'ëp da P'op Hagä Do rejää da badäk hahÿÿ bä ta hä h'yy kana'eeh do tahanäng pé tii. ²⁰ Tii bä sa tsyym me ragetsii kän uwa ag, ji getsi do hood panang w'oo

---

** **14:16** Panyyg ky n'aa gó tabeh'üüm badäk hahÿÿ bä habong do taky n'aa etyy do ky n'aa.

hã hasooh doo gó. Majyyw ganyyh tagetsi do hood gó naa. Maeë däk majyyw ganyyh doo. Kawaaro ewöd n'aa hã takajäk, p'op péj takajäk. Dawëë né hë takajäk, 300 kirõõm tahyb n'aa péh.††

15

Setsi ääs setsi tagadëëg ub nesaa do man'aa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bã kä, tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa see ÿ hapäh hÿ pong jé. Setsi ääs ÿ hapäh, tagadëëg ub setsi nesaa do man'aa doo. Tagadëëg ub tawén hadoo, ta ti tabës bã, gawatsig hõm do hyb n'aa P'op Hagä Do kawajääñ doo. ² Tii bã akajar paras-ko s'ëëb hadoo, tëëg hõõ hadoo doo me kamekuuj däk do ÿ hapäh. Ta ti akajar hadoo do jó ÿ hapäh sahõnh hë j'aa kets'ëë doo, tabanas'aa akajar see me naa hanyyh do paa hã, kabarii ta heen n'aa hã na-ääj hë j'aa kets'ëë doo, ta häd numero n'aa ganad'oo do paah. Sa moo gó rapatsëë retën do nahëëh, sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo. ³ Tii bã rejäm kån Mosees, P'op Hagä Do karom paa ejäm wät do paah. Rejäm na-ääj hë B'éé T'aah h'yyb n'aa jaw'yyk do jäm n'aa. Hahÿÿ da sa kyyh rejäm doo:

“Tak'ëp meuj n'aa näng do sahõnh hë mamoo wät doo

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo.

Baad had'op, heh'äät, sahõnh hë mamoo wät doo, õm, sahõnh hë had'yyt bag'ääs doo.

---

†† **14:20** Uwa ag nado ti rataa do ragetsi doo. Badäk hahÿÿ bã habong do P'op Hagä Do wë kamaj'ĩ do ääs radej'ëëp do ky n'aa tii.

⁴ Jããm hē òm ti baad had'op doo,
 tsyt hē nesaa do mahãnh hawät doo.
 Sahõnh hē häj n'aa babuuj rabana da a wë,
 òm rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.
 Tii d' rabad'oo da, baad had'op do mamoo wät do
 kametä däg kãn do hyb n'aa.
 Ti hyb n'aa kä, sahõnh hē a hyb n'aa da rah'yyb
 e'ÿÿm.
 Tak'ëp da òm raweh'ëeh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk
 Doo.
 Sahõnh hē òm da raj'aa etsë", näk sa kyyh rejäm
 doo gó.

⁵ Ta ti jawén ÿ hegãã wät, tii bã ÿ hapäh tanoo
 kasëets hõm P'op Hagä Do tób n'aa hÿ pong jé
 hanäng doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hood
 tób n'aa. ⁶ P'op Hagä Do tób n'aa gó naa rabanä
 kãn setsi ääs, setsi baad nadoo do badäk hahÿÿ bã
 habong do rahoop do man'aa doo. Pããn papuuj
 rino häd näng do s'ëeb hawak do gabarëeh do sa
 saroor. Sa h'yyb mawyd k'ãäts tæg gabarëeh do
 s'ëeb. ⁷ Tii bã, ji meheet pé kabaj'aa do see an'oo
 däk sa hã setsi ta hood k'ãäts tæg gabarëeh do
 s'ëeb. Ta hood gó tagedu däk P'op Hagä Do hawäd
 had'yyt do kawajãän do metëe n'aa, badäk hahÿÿ
 bã habong do sa jó rahah'ook hadoo hyb n'aa. ⁸ Tii
 bã kä, ta tsyg P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh doo
 gó hana doo, ta hejój gó naa hana doo, jé pad'yyt
 däg P'op Hagä Do tób n'aa gó. Dooh hajaa pé P'op
 Hagä Do tób n'aa gó hajëe suun péh, ta ti setsi baad
 nadoo do badäk hahÿÿ bã habong do rahoop do
 man'aa do kajaa bã kä.

16

Setsi ta hood P'op Hagä Do kawajãän do metëë n'aa ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bã, ÿ maa napäh kyyh tak'ëp hadoo do P'op Hagä Do tób n'aa bã naa hana doo. Hahÿÿ da taky hadoo setsi hedoo do ããs sa hã: “Bë ahõm, bë ahoog hyy badäk hahÿÿ hënh setsi hedoo do ta hood gó hanäng doo, P'op Hagä Do kawajãän do metëë n'aa”, näng ta kyyh. ² Tii bã pooj jé hadoo do ããs ahoog kãn ta hood gó hanäng do hëej jó. Tii bã, sahõnh hë tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa heen n'aa sa maboore hã, sa moo hã gado däk do hã, sahõnh hë kabarii ta heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do hã na-ãäj hë genyyh sa rog manahuuh doo, nesaa doo, datés doo.

³ Tii bã ããs see akajar me tahoog kãn ta hood gó hanäng doo. Majyyw hado däk sahõnh hë naëng, kamag majyyw hadoo. Sahõnh hë akajar me habong do hedëp do paa dejëb kãn.

⁴ ããs see ahoog kãn ta hood gó hanäng do sahõnh hë tamii me, naëng k'ãäts gó ganyyh doo me na-ãäj hë. Majyyw hado däk sahõnh hë naëng. ⁵ Tii bã ÿ maa napäh ããs naëng hagã n'aa, hahÿÿ da P'op Hagä Do hã her'oot doo:

“Baad had'op õm.

P'op Hagä Doo, tsyt hë nesaa do mahãnh hawät doo,

da hë hawät doo, p'ooj ub hawät doo.

Baad hadoo do ti mamoo wät doo,
ta tii da sa hã maky n'aa etyy do hã,

⁶ Baad ub né ti sa hã mamoo wät doo,
a karapee tsyt hë a wë kasëew bong doo,

a ky n'aa rod na-ããj hẽ radej'ëep do hyb n'aa paah.
 Sa majyyw gatsëk ran'oo bã radej'ëep noo gó.
 Ti hyb n'aa man'oo däk majyyw né hẽ rabeëek hyb
 n'aa.
 Sa h'yyb haj'aa hẽ tii", näng ããs naëng hagã n'aa
 kyyh.

⁷ Tii bã ÿ maa napäh kyyh P'op Hagä Do rama
 ejuu do tyng n'aa hã naa ããs her'oot do ky gadoo
 doo. Hahÿÿ da ti kyyh P'op Hagä Do hã:
 "ÿÿ, te hub né hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
 P'op Hagä Do Sahõnh Hẽ Haj'ap Doo.
 Baad had'op, heh'äät, sahõnh hẽ sa hã maky n'aa
 etyy doo", näng ti kyyh.

⁸ Tii bã ããs see papÿÿj hã kä tahoog kãn ta hood
 gó hanäng doo. Tii bã kä, papÿÿj hã takan'oo däk
 badäk hahÿÿ bã habong do tarejãã hyb n'aa tak'ëp
 baju doo me. ⁹ Tii bã byyh hetä padëek tak'ëp baju
 do haj'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Doo, sahõnh hẽ
 rahoop do mo haj'aa näng do raky n'aa was'ee kãn.
 Tak'ëp rahob né paawä, dooh rat'yyd kamehĩn bã,
 dooh reréd bã nesaa doo. Dooh rakarën bã P'op
 Hagä Do rahyb n'aa jewyyg bã.

¹⁰ Tii bã ããs see ahoog kãn ta hood gó hanäng
 do tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa bagã
 tyng n'aa jó. Tak'ëp tabadagyb däk jé pad'yyt
 hẽ tabanas'aa bag'ããs doo bã. Badäk hahÿÿ bã
 habong do nag'aad kegës, tak'ëp datés do rahoop
 do hyb n'aa. ¹¹ P'op Hagä Do hÿ pong jé bag'ããs
 do raky n'aa was'ee kãn tak'ëp datés do hyb n'aa,
 sa rog hyb n'aa na-ããj hẽ. Rahob né paawä, dooh
 rat'yyd kamehĩn bã baad nadoo do ramoo bok

do hä. Dooh reréd bä baad nadoo doo. ¹² Tii bä ji ma poo oow see pé ääs kã ahoog kãn ta hood gó hanäng do tamii maeh do Éw-Parat häd näng doo me. Tamii Éw-Parat mawooj däk, sa wahë n'aa papÿÿj hana hënh naa hena do sa warahén sii hë mawooj däk doo me rabatsëg hõm hyb n'aa kaneb'ooch doo hënh.

¹³ Tii bä ÿ hapäh tamawoob hë karap'aar h'yyb nesaa doo. Tabanas'aa dõm näng do noo gó naa ta see ganyyh, tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa noo gó naa ta see ganyyh, sa ky n'aa rod noo kanesa do noo gó naa ta see ganyyh.* Maj'ee hedoo karap'aar h'yyb nesaa doo. ¹⁴ Karap'aar h'yyb nesaa do né hë tii. Tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa ramoo bok. Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ bä häj n'aa wahë n'aa wë rabahõm, häj n'aa wahë n'aa sa warahén sii hë rabats'yyt hyb n'aa kaneb'ooch doo hënh. P'op Hagä Do wë, ta karapee wë na-ãäj hë rakaneboh paawä. P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Do h'yyb däng do noo gó da ta ti kaneb'ooch do bawät.

¹⁵ Hahÿÿ da Jesus kyyh:

“Bë hyb n'aa matakä. ÿ ana da rah'yy kanapeet bä, hets'ëek do ji ganada bä takajaa doo da. Ky n'aa kedëng da jé hyb n'aa matakëe doo. Ta ti hadoo do hä dooh takado hõm bä ta saroor. Dooh da tanu mebyy bä, dooh ta si n'aa hë tawäd ÿ an'oo bä do

---

* **16:13** Tabanas'aa k'ääts gó naa hanyyh do né tii. 13.11-15 hä takerii däk ta ky n'aa.

hyb n'aa", näng Jesus.†

¹⁶ Tii bä tamawoob hē hadoo do karap'aar h'yyb nesaa do ran'oo bä hēej sa wahē n'aa rakataa hyb n'aa Eberew kyy me Ar-Magedōn ramaneēēnh doo bä.

¹⁷ Tii bä setsi däg do āās kā ahoog hyy kān ta hood gó hanäng do wē hā. Tii bä ỹ maa napäh kyyh tak'ēp hadoo doo, maa eh do P'op Hagä Do tób n'aa hỹ pong jé hasooh doo bä naa, P'op Hagä Do bag'āās do tyng n'aa bä naa. Hahỹỹ da ta kyyh: “Gawatsig hōm kān sahōnh hē!”, näng.

¹⁸ Tii bä kā, tak'ēp tabawyb kān, tak'ēp tadarung, et'oom. Tak'ēp né hē k'āāts katajus kān, k'āāts ganabēēh. Badäk hahỹỹ bä ajyy radu doo noo gó naa rababok doo, dooh noo gó ta ti hedoo pé tak'ēp k'āāts katajuus do bawät. Tak'ēp né hē badäk hahỹ hēej hā katajuus jé pad'yyt hē. ¹⁹ K'āāts nanäng panang tak'ēp ky n'aa etsēēh do yt hē hanäng do ganabēēh tak'ēp katajuus do haj'aa. Ganabēēh do haj'aa ketyn padäg kān panang paa tan'oo bä. Tamawoob däg panang tahaj'aa ketyn bong doo. Sahōnh hē badäk hahỹỹ bä hanäng do sa panang bä hanäng do tób kag'ēēd bēēh katajuus do haj'aa. Dooh P'op Hagä Do mabaan bä nesaa do panang ky n'aa etsēēh do Babirōn häd näng do babuuj ramoo bok do paah. P'op Hagä Do mejũũ rabeēēk hyb n'aa ta hood gó hanäng do mahỹỹnh doo,

† **16:15** P'ooj ub, Jerusarēnh bä hasooh do P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahē n'aa awät kawōōt doo da atsēm. Tii d' tawén d'oo tahag'āās hyb n'aa tób hagä n'aa ramatakä bä. Tawyyd bä tób hagä n'aa see haỹỹh doo, rado hōm ta saroor, raju hōm, tii bä ramejũũ bag hēnh tababaaj hōm hyb n'aa ta tób hēnh. Ti ky n'aa gó Jesus beh'ũũm tamatēēh do baad ji gada do ky n'aa hā.

tan'oo dāk tak'ëp rabahoop takawajãän doo gó sa hã tarejãän doo, tahanäng pé tii. ²⁰ Sahõnh hẽ tsyt dëeg akajar me hanäng doo, sahõnh hẽ waëë na-ãäj hẽ bedo bong. ²¹ Naëng tak'ëp dagäp do pä hado dāk do kajäg hyy kãn badäk hahỹỹ bã habong do sa jó. 40 kiw bahãnh pä hadoo kejäk doo. Tii bã P'op Hagä Do raky n'aa was'ee kãn tak'ëp rabahoop pä hadoo kajäk do an'oo bã do hyb n'aa.

17

Ỹynh ky n'aa tabanas'aa ky n'aa daheeh hahỹỹh

¹ Tii bã setsi hedoo do ãäs, ta hood sa moo gó patsëë do paa sa see ana kãn wë ỹy, tii b' taky hadoo hã ỹy: “B'ëëp, ỹ metëeh da a hã nyy da P'op Hagä Do rejãä da ỹynh hajök do sii heỹỹh do yb, hajõng tamii takëen hã hasooh doo.* ² Sahõnh hẽ hãj n'aa sa wahë n'aa rabahe'ỹyh hadoo ta ti ỹynh hadoo do sii. Badäk hahỹỹ hã habong do raboom kãn do hadoo uwa s'ëëb mahỹynh do hã, ỹynh hadoo do sa hã taheno do hã. Baad nadoo do ỹynh hadoo do moo wät do h'yyb mahũüm kãn”, † näng ãäs kyyh hã ỹy.

³ Tii bã s'ëëh hadoo ỹ hapäh P'op Hagä Do Sahee an'oo bã. Säh ỹ hadoo doo gó ãäs ỹ tamahũüm kãn tabanawäng hënh. Ta tii bã ỹ hapäh ỹynh

---

* **17:1** Panang Babirõn ramaneëënh do ky n'aa ti ỹynh hajök do sii heỹỹh do Jowãw hapäh doo. Panang babuuj P'op Hagä Do mak'yys doo, ta see hedoo do hyb n'aa jew'yyc do ky n'aa tii. Hajõng do tamii, hajõng badäk hahỹ hëëj babuuj, panang buuj ky s'ũüt doo.

† **17:2** Sahõnh hẽ hãj n'aa sa wahë n'aa raky dahé dāk, ramoo boo dāk nesaa do ta ti panang buuj sa hã metëeh doo. Séd rah'yyb hedo dāk nesaa do hã, tahanäng pé tii.

tabanas'aa häd hahiin pé do jó hasooh doo. Tabanas'aa hã takerii däk séd dó ta häd wób P'op Hagä Do h'yyb rejãã doo. Setsi tabanas'aa nuuh. Ji moo sahõnh hẽ ta s'ããn. ⁴Jabaruut péh, häd hahiin pé ta mahang ỹñh saroor. K'ããts tẽg gabarẽeh do s'ẽeb, pä gabarẽeh do ky n'aa gebah doo, nu gabarẽeh do perora häd nãng do na-ããj hẽ ta hetsó tapadedẽek doo. Ji eẽek do hood n'aa k'ããts tẽg gabarẽeh do s'ẽeb ta moo gó. Séd dó nesaa péh, hesus hadoo do ta gó ta wób sii tabahe'ỹñh do hyb n'aa. ⁵Hahỹỹ da takerii däk ta maboor hã: “Babirõn, panang tak'ẽp ky n'aa etsẽeh do ỹñh. Ỹñj hajõk do sii he'ỹñh do sa ỹñ. Sahõnh hẽ tak'ẽp nesaa do badäk hahỹỹ bã hanãng do du n'aa doo.” Tii d' né takerii däk ta maboor hã, tahanãng pé baad ji nahapãh doo. ⁶Aoom ỹñh hadoo doo. Tawén oom, P'op Hagä Do karapee tsyt hẽ ta wẽ kasẽew bong do sa majyyw, Jesus ky n'aa nerét do sa majyyw tadej'ẽep do teẽg wät do hyb n'aa.

Tak'ẽp ỹ hyb n'aa meuuj wät ỹñh hadoo do ỹ bahapãh bã. ⁷Tii bã ããs ky hadoo hã ỹy: “Hẽd n'aa mahyb n'aa meuunh? Õm ỹ maher'oot da ỹñh ky n'aa, nyy d' tahanãng péh. Õm ỹ maher'oot da na-ããj hẽ tabanas'aa setsi nuu nãng doo, ji moo sahõnh hẽ s'ããn nãng do ỹñh jó jasooh do ky n'aa, nyy d' tahanãng péh. ⁸Tabanas'aa mahapãh doo, pooj jé tabawäd wät paah. Da hẽ dooh tawäd bã. Ti hadoo né hẽ tak'ẽp t'õp gadarong doo gó naa, tabanesaa hẽnh naa taganyyh da tagawatsig hõm hyb n'aa kã. Badäk hahỹỹ bã habong doo, sa häd badäk hahỹ kapahuuj däk noo gó naa kanerih do edëb had'yyt do gadoo do heen n'aa hã, rahyb

n'aa meuunh da tabanas'aa rabahapäh bä. Pooj jé tabawäd wät paah, da hē dooh tawäd bä. Ti awät né da hỹ jawén p'aa hēnh kä”, näng ääs kyyh.

⁹ Ti taky hadoo ēnh: “Taw'ääts hē tak'öp ji h'yy ganäng ta tii hã, ji bahapäh hyb n'aa nyy d' tahanäng péh. Setsi hedoo do ta nuuh, setsi waëë ỵnh jó jasoooh doo.† Setsi ta nuuh, setsi bagã n'aa heen n'aa na-ãj hē. ¹⁰ Setsi hedoo do paa kä, ji moo séd me dooh booh. Setsi hedoo do sa see tabag'ääs da hē. Ta seeh, tagadëëg ub hadoo doo, dooh tana nä bä. Takajaa bä kä, tabag'ääs da kanahën d'os hē ub. ¹¹ Tabanas'aa pooj jé hawät do paah, da hē nawät nä doo, oito hado däk do bagã n'aa da tii, t'öp gadarong doo gó naa tabanyyh bä kä. Setsi bag'ääs do hadoo pé tii. Tagadëëg ub da P'op Hagä Do gawats'iik da tii”, näng ta kyyh.

¹² Tii bä ahöm nä ta kyyh: “Ji moo sahõnh hē hedoo do ta s'ään mahapäh doo, ji moo sahõnh hē häj n'aa wahë n'aa. Dooh radu do nä bä rabag'ääs doo. Ti hadoo né hē, kanahën d'os hē ub rabag'ääs da tabanas'aa sii. ¹³ Séd rah'yyb hedoo da ji moo sahõnh hē hedoo doo. Ragadoo da tabanas'aa sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Sa hejój, rahyb n'aa jew'yyk do ranoo da tabanas'aa hã. ¹⁴ B'éé T'aah wë da rakamaj̄ĩ. Tii d' né paawä rabad'oo da, B'éé T'aah j'aa et'ëek da sa hã, sa wahë n'aa heh'äät doo, hyb n'aa jewyk do sa wahë n'aa B'éé T'aah tabahadoo do hyb n'aa. Ta sii had'yyt hē

---

† **17:9** Ta wób sa hã, setsi bagã n'aa hajõng häj n'aa bag'ääs do ta ti setsi waëë . Ta wób sa hã Roma panang ky n'aa tii, setsi waëë häd tũ nu däk do jó Roma panang katamaa däk do hyb n'aa. Ta wób sa hã Jerusarēnh ky n'aa.

da rababok ta wë tanaëej bong doo, ta wë tatsyyd bong doo, ta hã h'yy kanerét doo”, näng mä äãs kyyh.

¹⁵ Tii bä äãs ky hadoo ênh hã yÿ: “Hajõng tamii mahapäh do ta takëen hã yÿnh hajõk do sii heÿÿh do hasooh doo, hajõk do badäk hahÿÿ hã habong do tii. Sahõnh hẽ häj n'aa buuj, sahõnh hẽ sa kyyh her'oot do tii. ¹⁶ Tak'ëp da tabanas'aa, ji moo sahõnh hẽ hedoo do ta s'ään, ji moo sahõnh hẽ hëej sa wahë n'aa, rakawajään da yÿnh hajõk do sii heÿÿh do wë. Ramakyyys da. Rado hõm da sahõnh hẽ ta wë hanäng doo. Rakabo nyyh da ta saroor, ta si n'aa hẽ tabawät hyb n'aa. Rawëh da ta dab, raju jëng da tëeg hõo me. ¹⁷ Tii d' rawén d'oo da P'op Hagä Do an'oo däk do hyb n'aa sa h'yyb gó, takarën do ramoo bok hyb n'aa. Ti hyb n'aa né hẽ séd rah'yyb hedo padëek, sa hejój, rahyb n'aa jew'yyk do rawén noo tabanas'aa hã. Tii d' rabad'oo da P'op Hagä Do ky däng do paa takaja däk bä kä. ¹⁸ Yÿnh pan'aa paa mahapäh doo, panang ky n'aa etsëeh do tii, badäk hahÿÿ bä hanäng do hëej wahë n'aa hã mejũũ doo”, näng äãs kyyh.

18

Panang Babirõn häd näng do gawatsig hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta ti jawén y hapäh äãs see hÿ pong jé naa hahyng doo. Tak'ëp tahyb n'aa jawyk. Tak'ëp tagabarëeh do hyb n'aa badäk hahÿÿ bä haw'ääts hẽ ta bag däk. ² Tak'ëp hadoo doo me taky hadoo:

“Gawatsig kãn, gawatsig kãn panang tak'ëp ky n'aa etsëeh do paa Babirõn häd näng doo!

Karap'aar h'yyb nesaa do panang däg tii.
Ta tii bä sahõnh hẽ hedoo pé taw'ëed nesaa do
ramoo boo däk sa maag.*

³ Babirõn wén gawatsig hõm,
ỹ̃nh hajõk do sii heỹ̃h do hadoo,
naeng oow mahỹ̃nh do sahõnh hẽ badäk hahỹ̃ hã
habong do sa hã tan'oo däk do hyb n'aa,
tak'ëp baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii,
tak'ëp sa wë P'op Hagä Do kawajãän hanoo doo.
Sahõnh hẽ häj n'aa sa wahë n'aa rabahe'ỹ̃h hadoo
ta ti ỹ̃nh hadoo do sii.†
Tak'ëp rama enä däk ajyy hes'ëem doo,
sahõnh hẽ sa h'yyb karën do panang buuj rabetsëe
do hyb n'aa sa hã”, näng.

⁴ Tii bä ỹ̃ maa napäh kyyh see hỹ pong jé hana
do hahỹ̃ da ky hadoo doo:

“Karapé haa, bë beréd däg ta ti panang.
Bë beréd däg, nesaa do ramoo bok do sa h'yyb
hataa bë nahadoo hyb n'aa,
sa hã ỹ̃ rejãä do mahãnh bë kedëeb bong hyb n'aa.
⁵ Tak'ëp tabahajõõ däk nesaa do ramoo bok doo.
P'op ji at'ëeg sëek do hadoo, wë hã kaja däk do
hadoo tii.
Dooh P'op Hagä Do mabaan bä nesaa do ramoo
bok doo.

---

* **18:2** Judah buuj sa hã ti anäng taw'ëed nesaa doo. Ji nawëh do
tii. † **18:3** Hahỹ̃ d' tahanäng pé ti ta sii raba'ỹ̃h hadoo: Panang
buuj rah'yyb mahũm sahõnh hẽ häj n'aa wahë n'aa, sa karapee sii
hẽ, baad nadoo do P'op Hagä Do ganen'aak do ramoo bok hyb n'aa.
Dawëe P'op Hagä Do mahãnh rababok ran'oo bã.

6 Baad nadoo do ta wób hã ramoo bok do bë† moo
boo Babirõn panang buuj hã.

Nesaa do panang buuj ramoo bok do bahãnh da
bë an'oo bã ta hã baad nadoo doo.

Tak'ëp bë mekuuj reëëk do pan'aa, panang buuj ta
wób sa hã ran'oo däk do bahãnh.

7 Sa hã hë rah'yy kasab'ee do paa pénh,
sa hã hë hajõng dajëër rah'ëënh do paa pénh
bë an'oo bã kä rahoop hyb n'aa, rah'yy katón hyb
n'aa.

Hahỹỹ da h'yy kasab'ee doo gó Babirõn panang
buuj raky hadoo sa h'yyb gó:

'Sa wahë n'aa ỹyñh bag'ããs do tyng n'aa jó hasooh
do ër panang.

Ỹyñh patug tamaa wät do nado ër panang. Doooh ër
h'yy ketón da', näng panang buuj sa kyyh.

8 Tii d' rah'yy kasab'ee do hyb n'aa,
séd noo gó né da baad nadoo do kajaa da sa wë:

Dajëb kajaa da sa wë, h'yy ketón da, as'aah da.

Tëëg hõõ gó da panang baooj jëng.

Tii da tawén hadoo, tak'ëp tabahejoonh,

tak'ëp takabaj'aa do hyb n'aa P'op Hagã Doo,

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do panang buuj ky n'aa
etyy doo", näng mä hỹ pongjé hana do kyyh.

9 Badäk hahỹỹ bã häj n'aa sa wahë n'aa ta sii
rabahe'ỹyñh do hadoo do paah, ta sii hajõng dajëër
rah'yy karën do jawén rah'ëënh do paa a'oot da
panang haooj jëng do tsyg rabahapäh bã. A'oot da,
rah'yy ketón da ta hyb n'aa. 10 Dawë hã rababë

† 18:6 Doooh baad ji hapëë bã jaa hã ta ti takamejũũ. ããs panang
rejãã do hã apäh takamejũũ. Ji moo sahõnh hë häj n'aa wahë n'aa
sa ky n'aa 17.16 hã takerii däk do hã apäh takamejũũ na-ããj hë.

hõm da, panang buuj rahoop do rajeỹỹm do hyb n'aa rahob bã. Hahỹỹ da sa kyyh:

“Baad nado né hẽ a wẽ kajaa do panang ky n'aa etsëeh doo,
 baad nado né hẽ a wẽ kajaa do Babirõn, panang hejooñh doo,
 séd noo gó õm P'op Hagä Do rejää do kaja däk do hyb n'aa!”, nãk da häj n'aa wahẽ n'aa sa kyyh.

¹¹ Ajyy hes'ëem do a'oot da, rah'yy ketón da panang hyb n'aa, dooh hets'ëẽ wät pé do hyb n'aa sa wak'ããb marakate yb gó ramenaa doo. ¹² Dooh hets'ëẽ wät pé k'ããts tẽg gabarëeh doo, k'ããts tẽg hawak doo, gabarëeh do perora häd nãng doo. Dooh hets'ëẽ wät pé rino häd nãng do s'ëeb pããn tak'ëp baad hadoo doo, pããn jabaruut péh, pããn häd hahiin doo, pããn sawasaab is do seda häd nãng do s'ëeb, sahõnh hẽ hedoo pé b'aa buu benyym doo, sahõnh hẽ hedoo pé ta hood erepããt§ tẽg s'ëeb ramoo bok doo, b'aa ky n'aa gebah do s'ëeb, k'ããts tẽg hahiin do s'ëeb, sapaar s'ëeb, pä marmore häd nãng do s'ëeb na-ããj hẽ. ¹³ Dooh hets'ëẽ wät pé sa hã b'aa kanera häd nãng do syyj, ji waa ty gamabuuj, buu benyym do ji hawuuk doo, buu benyym do in-sijëen häd nãng doo, b'aa tãg buu benyym do s'ëeb miir häd nãng doo, buu benyym do see pé na-ããj hẽ. Dooh hets'ëẽ wät pé sa hã uwa s'ëeb mahỹỹnh doo, joom ag oriib syyj, tiriig ag, tiriig s'ëeb, booj yb, b'ée, kawaaro, ta hood kawaaro takyyk doo. Dooh na-ããj hẽ hets'ëẽ wät

---

§ 18:12 Mãs kyy me elefante .

pé ajyy ŷŷj sa karom pan'aa, ajyy kaneb'ooh noo
gó rameso padëek do na-ããj hē sa karom pan'aa.

¹⁴ Tii bā hahŷŷ da da sa kyyh panang hā:

“Dooh wād a wē tak'ëp magen'aak do paah.
Dooh wād tak'ëp ky n'aa gebah do a wē hanäng do
paah.

Dooh wād gabarëeh do a wē hanäng do paah.
Dooh takawyyd wād bā ta tii”, nāk da sa kyyh.

¹⁵ Ajyy wekāp do ta ti hedoo do panang babuuj
hā hes'ëem do paah, tak'ëp ma enā padëek doo,
dawē hā rababē hōm da, panang buuj rahoop do
tak'ëp rajeŷŷm do hyb n'aa rahob bā. A'oot da, h'yy
ket'oon da. ¹⁶ Hahŷŷ da da sa kyyh:

“Baad nado né hē a wē kajaa do panang ky n'aa
etsëeh doo.

Pããn, rino hād näng do s'ëeb tak'ëp baad hadoo
doo,

pããn jabaruut péh, hād hahiin pé panang babuuj
rapadedëek do paah.

K'ãäts tæg gabarëeh doo, pä gabarëeh do ky n'aa
gebah doo,

gabarëeh do perora hād näng do na-ããj hē sa hetsó
paah.

¹⁷ H'yy katón n'aa näng né hē panang hā kajaa doo,
séd noo gó gawatsig hōm do hyb n'aa tak'ëp hadoo
do ta ma paah”, nāk hes'ëem do sa kyyh.

Dawē hā rababē hōm da marakate yb gó moo
bok do sa wahē n'aa, ta gó habok doo, marakate
yb gó moo bok doo, marakate yb gó men'aa do

paa hã ta sãm gad'oo doo. ¹⁸ Hahÿÿ da da sa kyyh panang haoj jëng do tsyg rabahapäh bã: “Doo hahÿ hadoo pé panang tak'ëp ky n'aa etsëeh pé”, nãk da. ¹⁹ K'ãäts ooj rehaa da sa nuu hã. ** A'oot da, h'yy ket'oon da. Hahÿÿ da da sa kyyh:

“Baad nado né hë a wë kajaa do panang ky n'aa etsëeh doo.

Tak'ëp panang buuj rama enäh do hã marakate yb danäh rama enä padëek.

H'yy katón n'aa nãng né hë panang hã kajaa doo, séd noo gó gawatsig hõm do hyb n'aa tak'ëp hadoo do ta ma paah”, nãk sa kyyh.

²⁰ Taw'ãäts hë bëë kä, hÿ pong jé habong do bë h'yy gadejah. Bëeh, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong doo, 12 hedoo do Jesus mejüü doo, Jesus ky n'aa rod hedoo do na-ãäj hë, taw'ãäts hë bë h'yy gadejah, nesaa do hã P'op Hagä Do ky n'aa ety däk do hyb n'aa panang buuj, nesaa do bë hã ramoo bok do paa hyb n'aa.

²¹ Tii bã ääs tak'ëp kabaj'aa do see tado däk pä tak'ëp haeh doo, ti tadawäts kãn tame akajar me. Pä tadawëes bã taky hadoo:

“Tii bã né kä, tak'ëp baad nadoo doo me tagawatsig kãn da panang ky n'aa etsëeh doo, Babirõn.

Doo da rahapëë wäd bã hahÿ panang”, nãng ääs kyyh.

** **18:19** Rah'yy ketón do heen n'aa tii.

22 Tii bā panang gawatsig hōm do hã ããs ky hadoo:

“Hỹ jawén dooh ji maa napäh pé a mahang retēn do nahēeh,

ji gamehỹh do nahēeh,

jām hejām do sa kyyh.

Hỹ jawén dooh ji awyyd wät pé da a mahang ramoo bok do hã moo bok doo.

Hỹ jawén dooh kawyyd wät pé a mahang tiriig ag kamawōōs doo,

tiriig s'ēeb moo bok doo.

23 Hỹ jawén dooh ragataas pé ta bag hahỹ panang bā.

Hỹ jawén dooh ji maa napēē wäd bā aj'y y katēē do pan'aa,

ỹnh katēē do pan'aa sa kyyh a mahang.

Tii d' tawén hadoo, ky n'aa ets'ēeh do hyb n'aa paah,

hyb n'aa jewyk do hyb n'aa paa badäk hahỹ bā a panang bā hes'ēēm do paah.

Ramehēm doo me a babuuj rawedii,

ta s'ee hēnh rah'y yb mahũm do hyb n'aa sahōnh hē badäk hahỹ hēj babuuj.

24 Babirōn panang bā radej'ēep paa P'op Hagä Do ky n'aa rod,

P'op Hagä Do wē kasēew bong do na-ãāj hē.

Babirōn panang hyb n'aa badäk hahỹ haw'ãats hē radej'ēep paa sa da hadoo doo.

Ti hyb n'aa P'op Hagä Do wén gawats'iik ta tii”, näng mä ããs kyyh.

19

P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta ti jawén ÿ maa napäh tak'ëp kanekan do hÿ pong jé habong do sa kyyh. Hahÿÿ da tak'ëp sa kyyh:

“Ër j'aa etsë P'op Hagä Doo!

Ti né hë ti ji hed'ëëp doo.

Taw'ääts hë P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do takabaj'aa.

Taw'ääts hë sahõnh hë tabag'ääs.

² Baad had'op, heh'äät sahõnh hë sa hã taky n'aa etyy doo.

Ti hyb n'aa taw'ääts hë ji j'aa etsë P'op Hagä Doo.

Babirõn buuj, ÿÿnh hajõk do sii heÿÿh do hadoo do ky n'aa etsëeh do

P'op Hagä Do ky n'aa ety däk nesaa doo hënh.

Baad nado boo sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do panang buuj ran'oo bä.

ÿÿnh hajõk do sii heÿÿh do hadoo tii, aj'yy tah'yyb tatuk do ta ÿÿm tawadii hyb n'aa.

Sa h'yyb gó P'op Hagä Do reréd hõm ran'oo bä,

daap hadoo do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Ta karapee radej'ëëp do majyyw sãm P'op Hagä Do abaaj kãn panang buuj sa hã”, nãk sa kyyh.

³ Tii bä p'aa hënh raky hadoo:

“Äã j'aa etsë P'op Hagä Doo!

As'ëëg had'yyt hë panang haooj jëng do tsyg.

Dooh tahëëj bä rahoop doo”, nãk sa kyyh.

⁴ Tii bä 24 wahë n'aa hedoo doo, ji meheet pé kabaj'aa do na-ããj hë rabehty b'ëeh P'op Hagä Do pooj jé, tabag'ããs do tyng n'aa jó hasooh doo. Tii b' raj'aa etsë ta hã. Hahÿÿ da sa kyyh: “ÿÿ, tii d' né hë. Taw'ããts hë hajök do raher'oot doo. P'op Hagä Do ër j'aa etsë!”, näk sa kyyh.

⁵ Tii bä, P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa bä naa rë tany ky hadoo:

“Bëeh, sahõnh hë ta karapee tak'ëp ta hã weh'ëeh doo,
ky n'aa nets'äs doo, ky n'aa etsëeh doo,
bë j'aa etsëe P'op Hagä Doo”, näng her'oot do kyyh.

⁶ Tii bä ÿ maa napäh tak'ëp kanekan do sa kyyh. Gawakaa p'op hana do ky hadoo sa kyyh, et'oom do ky hadoo. Hahÿÿ da sa kyyh:

“P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo,
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yy kaha'eeh do
sahõnh hã tabag'ããs.

Ti hyb n'aa ër j'aa etsë ta hã!

⁷ Taw'ããts hë ër tsebë, ër h'yy gadejah,

taw'ããts hë ër j'aa etsë ta hã,

kaja däk do hyb n'aa B'éé T'aah katëe doo kä.

Ta ÿÿm pan'aa gadaa däg kãn ta patug kajaa raketëe hyb n'aa.*

⁸ Ta ÿÿm pan'aa hã takan'oo däk ta saroor pãän papuuj rino häd näng do tak'ëp baad hadoo do s'ëeb.

---

* **19:7** Ket'ëe do ky n'aa gó rabehtÿÿm Jesus hã h'yy ka'eeh do séd rah'yyb hedo däk do ta hã ky n'aa. Ta ÿÿm pan'aa , ta hã h'yy ka'eeh doo.

Baad hadoo do tsyt hẽ P'op Hagä Do wẽ kasëew
 bong do ramoo bok doo,
 baad hadoo do rababok doo, tahanäng pé ti pãän
 rino häd näng do s'ëëb tak'ëp baad hadoo
 doo”, näk sa kyyh.

⁹ Tii bä ääs ky hadoo hä ÿÿ: “Merii hahÿÿh, ‘Ky
 n'aa kedëng da B'éé T'aah katëë do jãm n'aa hënh
 katsyyd bong doo.’ ” Tii b' ääs ky hadoo nä: “Ti né
 hẽ P'op Hagä Do kyyh heh'äät doo”, näng ääs kyyh.

¹⁰ Tüü ÿ badëë jat tii bä ääs tsyym pa, ta hä ÿ
 j'aa etsë hyb n'aa paawä. Tii b' taky hadoo hä
 ÿÿ: “DooH. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do
 karom né ÿÿh, ta karom mabahadoo doo da né
 hẽ, a wakãän hedoo do Jesus metëëh do hä h'yy
 kanerët do ta karom rabahadoo doo da na-ãäj hẽ.
 Taw'ääts hẽ P'op Hagä Do ti maj'aa etsëë. P'op
 Hagä Do karom ÿÿh bë nemuun ÿ wén näng, jããm
 hẽ Jesus metëëh do tii, ër ta ky n'aa rod hedoo doo,
 ta wób hä maher'oot doo”, näng ääs kyyh.

Kawaaro hawak do jó hasooh do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Tii bä ÿ hapäh hÿ pong jé noo kasëëts hõm doo.
 Pój ÿÿ jé ÿ hapäh kawaaro hawak doo. Taher'oot
 Do Ji Ky Daheeh Doo, Heh'äät Do na-ãäj hẽ ta jó
 hasooh do häd. Baad ub taky n'aa etyy taky n'aa
 etyy doo. DooH tesõõts hõm bä. Baad ub ti ta majïï
 wẽ takamajïï doo, dooh daap hẽ sa wẽ takamajë
 bä. ¹² Gabarëëh ta matym, tëëg hõõ hadoo. Hajõng
 ta nuu hä hatoonh do ta soog, tabag'ääs do heen
 n'aa. Ta hä takerii däk ta häd. DooH hapäh pé ta ti
 ta häd. Jããm hẽ ta daaj hẽ tabahapäh. ¹³ Majyyw
 ta saroor hä. P'op Hagä Do Kyyh ta häd seeh. ¹⁴ Hÿ

pong jé warahén n'aa kawaaro hewak do jat'oonh do ta jawén rabana. Pãän rino häd näng do s'ëeb tak'ëp baad hadoo doo, papuuj, sa saroor. ¹⁵ Ta noo gó naa sën-jeer hehâm do ganyyh. Ta me taj'aa et'ëek sahõnh hẽ badäk hahỹỹ bã hanäng do häj n'aa babuuj. Tak'ëp tamejũũ da sa hã, dooh tat'yyd mehĩn da ky nadah'eeh doo. Tatu me sapaar s'ëeb, tabag'ããs do heen n'aa me tabag'ããs da sa hã. Uwa ag ta hood gó ji getsi doo da ji tsyym me, P'op Hagä Do Sahõnh hẽ Haj'ap Do tak'ëp takawajãän doo gó kawaaro jó hasooh do rejãã da nesaa do moo bok doo. ¹⁶ Ta hatsë hã, ta hã hadäk doo, ta kóm hã na-ãäj hẽ takerii däk hahỹ ta häd seeh: “Sa Wahë N'aa Heh'äät Doo, Hyb N'aa Jew'yyk Do Sa Wahë N'aa.”

¹⁷⁻¹⁸ Tii b' ỹ bahapäh ããs see papỹỹj jó hageët doo. Tak'ëp hadoo doo me ta kyyh tanaëenh sahõnh hẽ taw'ëed dab hawëh doo, wë hã habong doo. Hahỹỹ da ta kyyh sa hã: “B'ëep dana bë bawëh hyb n'aa bë hã P'op Hagä Do anoo doo. Häj n'aa sa wahë n'aa sa dab, warahén sa wahë n'aa sa dab, karejan do sa dab, kawaaro sa dab, kawaaro jó hat'oonh do paa sa dab bë tä da. Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ bã habong do sa dab, kariw n'aa temah do sa dab, sa karom sa dab, ky n'aa etsëeh do sa dab, ky n'aa nets'äs do sa dab na-ãäj hẽ da bë tä”, näng ããs papỹỹj jó hageët do kyyh taw'ëed sa tä hawëh do hã.

¹⁹ Tii bã kã, ỹ hapäh tabanas'aa akajar me hanyyh do paah, hëej sa wahë n'aa sa warahén sii hẽ séd hã rakata padëek, kawaaro jó hasooh do wë, ta warahén daheeh sa wë rakaneb'ooh hyb n'aa paawä. ²⁰ Tii d' rakarën né paawä, tabanas'aa kamaso däk. Ta ky n'aa rod noo kanesa doo, meuj

n'aa näng do moo wät do paa na-ããj hẽ takamaso däk, tii bã, rabedëp nä bã, karaj'aa hadoo doo gó, tēeg hõõ gó, saw'aak do hahõng doo gó radewäts bëej kãn. Meuj n'aa näng doo me ta ky n'aa rod noo kanesa do wedii paa tabanas'aa heen n'aa gad'oo doo, kabariih, tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyk doo. ²¹ Sahõnh hẽ sa kyyh has'ũüt do paah, kawaaro jó hasooh do neboh bëeh ta sën-jeer me, ta noo gó naa ganyyh doo me. Sahõnh hẽ taw'ëed sa dab hawëh do noo nehõj padäg tak'ëp kanekan do hyb n'aa sa tä.

20

Miw hedoo do ta baab ky n'aa hahỹh

¹ Tii b' ÿ hapäh ããs see hỹ pong jé naa hahyng doo. Tak'ëp t'õp gadarong do tabanesaa do noo tēg ta moo gó. Haak sapuuw hadoo haeh do tatón ta moo gó. ²⁻³ Tii b' tamaso däk tabanas'aa dõm näng doo, aw'yy hadoo do pooj hawät do Dijab ramaneëenh doo, Nesaa Do Yb. Tamaw'yyd däk haak sapuuw hadoo doo me, tii b' tak'ëp t'õp gadarong doo gó tadawäts hyy kãn. Miw ta baab tabagëet. Tii b' ããs noo gatsëe däk, tanoo garib däk t'õp gadarong do tabanesaa do nooh, badäk hahỹ häj n'aa babuuj tawad'ii mahãnh miw hedoo do ta baab noo gó. Miw hedoo do ta baab jawén paa bã, takado nyh dó da.

⁴ Tii bã ÿ hapäh rabag'ããs do tyng n'aa. Ta jó rabat'oonh tii, sa hã P'op Hagä Do an'oo däk do ta wób raky n'aa etyy hyb n'aa.* ÿ hapäh na-ããj

* **20:4** Tahajaa na-ããj hẽ ji erii bã: “Ta wób rabag'ããs hyb n'aa.”

hē baad hadoo do Jesus metēeh do ranerét do hyb n'aa, P'op Hagä Do kyyh ranerét do hyb n'aa ranu gehög bong do sa h'yyb tym. Ta ti dooh paa rahyb n'aa jewyyg bä tabanas'aa. Dooh paa rahyb n'aa jewyyg bä kabarii tabanas'aa heen n'aa. Dooh paa ragado bä tabanas'aa heen n'aa sa maboor hã, sa moo hã. Ta ti ragenä boo kãn, tii b' Kristo sii rabagãã kãn miw ta baab noo gó. ⁵ Jããm pooj jé ji ganyyh do tii. Dejep do wób dooh ragenä boo bä miw hedoo do ta baab noo gó. ⁶ Ky n'aa kedeng, tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēew bong tii, jããm hē pooj jé ji ganyyh do noo gó gen'yyh doo. Ta ti hedoo doo, dooh da rahob bä banesaa hēnh, pawóp nuu me däg radejep do kamaneēenh doo.† P'op Hagä Do wē, Kristo wē na-ããj hē ramoo bok da, sa hã rahyb n'aa jew'yyk da. Kristo sii rabag'ããs da miw ta baab noo gó.

⁷ Miw hedoo do ta baab tabēej hōm jawén paa bä, Nesaa Do Yb kado nyyh dó tabagēet doo gó naa. ⁸ Ahōm da tii bä badäk hahỹỹ bä haw'ããts hē, sahōnh hē häj n'aa babuuj tawedii hyb n'aa. Séd hã da rakata padēek tan'oo bä, Gog, Magog ramaneēenh doo,‡ rakaneb'ooh hyb n'aa. Tak'ep rakanekan da. K'ããts tēg akajar nabyy me hanäng do hawób né da. ⁹ Jé pad'yyt hē badäk hahỹỹ bä naa rabena da. P'op Hagä Do karapee panang, panang P'op Hagä Do kamahãn do ranu haw'ōöd däk da, sa wē rakamaj'ĩi hyb n'aa paawä. Tii bä hỹ pong jé naa tēeg hōõ adēe hyng da sa jó.

---

† 20:6 Taw'ããts hē 2.11 hã ji ner'oot ta ti ky n'aa. ‡ 20:8 Ta ti Gog, Magog ramaneēenh doo, Nesaa Do Yb karapee P'op Hagä Do wē h'yy kawereem do sa h'yyb mahũũm n'aa tii, P'op Hagä Do karapee wē kaneb'ooh doo.

Sahõnh hẽ ragawatsig hõm da, aooj jëng da. ¹⁰ Tii bã, Dijab, hëej babuuj wedii do paah, radawäts tu tame karaj'aa hadoo doo gó, saw'aak do\$ hahõng doo gó, tabanas'aa, ta ky n'aa rod noo kanesa do radewäts bëenh do paa me. Ta tii bã rahob had'yyt hẽ. Dooh da tahëej bã rahoop doo.

Dejëp do paa P'op Hagä Do ky n'aa ety do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Tii bã ÿ hapäh tabag'ääs do tyng n'aa haeh doo, hawak doo, ta jó hasooh do na-ääj hẽ. Ta jasooh do matym gó hanäng do paa badäk hahÿÿh, wë na-ääj hẽ bedo bong. ¹² Tii bã sahõnh hẽ dejëp do paah, ky n'aa ets'ëeh do paah, ky n'aa nets'äs do paa na-ääj hẽ P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa pooj jé rababë kãn ÿ hapäh. Tii bã ma kahé bãh hã kasëets däg kãn ta hã ramoo bok do kerih doo. Ma kahé bãh, edëb had'yyt do gadoo do sa häd kerih do heen n'aa tagasëets hõm na-ääj hẽ. Tii b' dejëp do paa P'op Hagä Do ky n'aa ety däk. Ma kahé bãh hã takerii däk ramoo bok do paah. Ramoo bok do pénh raky n'aa kety däk. ¹³ Dejëp do paa akajar me pehäs do paah, dejëp doo, dejëp do rababong bã habong do na-ääj hẽ P'op Hagä Do ky n'aa ety däk. Ramoo bok do pénh né hẽ sahõnh hẽ raky n'aa kety däk. ¹⁴ Tii bã dajëb gawatsig hõm. Ades häd näng doo, dejëp do rababong do gawatsig hõm na-ääj hẽ. P'op Hagä Do dawäts hõm ti ta me, karaj'aa hadoo doo gó, tëeg hõõ hahõng doo gó. Akajar hahõng doo, pawóp nuu me däg dajëp do tii. ¹⁵ Ta tii bã

---

§ 20:10 Mäs kyy me ta ti saw'aak do ramaneëenh enxofre . Tak'ëp mahÿÿnh do ta tsyng ji poo gó tajëe bã. Tak'ëp tabahõng, tak'ëp ta buu banesaa.

radewäts bëenh sahõnh hẽ sa häd kanerih do edëb
had'yyt do gadoo do heen n'aa hã.

21

Jerusarënh papuuj ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bä wë papuuj, hëej papuuj ÿ bahapëë kãn. Badäk hahÿ pooj jé hanäng do paah, wë pooj jé hanäng do paa bedo bong. Dooh boo akajar. ² Tii bä panang Jerusarënh papuuj, * tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëew däk do ÿ bahapäh hÿ pong jé naa hahyng doo, P'op Hagä Do bawät doo bä naa. Tak'ëp tabanäm, maruus katëë do pan'aa saroor tak'ëp hanäm do dadäk doo da, ta patug pan'aa tagadoo hyb n'aa hadoo. ³ Tii bä P'op Hagä Do bag'ãäs do tyng n'aa bä naa rë tanyy ky hadoo: “Hÿÿ kä, ajyy, ÿÿj rababok doo bä P'op Hagä Do panang. Sa mahang P'op Hagä Do bawät da. Ta karapee da tii. Sa sii né da P'op Hagä Do bawät. Ti né hẽ ti rah'yy kaha'eeh doo. ⁴ P'op Hagä Do awug hõm da sa ty nabëeh. Dooh wäd dajëb. Dooh dajëp do hyb n'aa h'yy katón wät péh, dooh wäd do hyb n'aa dajëb. Dooh ji aód wäd bä. Dooh ji ahob wäd bä. Tii d' tawén hadoo da, badoo wät do hyb n'aa pooj jé hanäng doo”, näng P'op Hagä Do bag'ãäs do tyng n'aa bä naa ganyyh do kyyh. ⁵ Tii b' tabagã tyng n'aa jó hasooh do ky hadoo: “Sahõnh hẽ papuuj däk ÿ an'oo bä”, näng. Ti taky hadoo hã ÿÿ: “Merii sahõnh hẽ hahÿ õm ÿ maher'ood wät doo. Te hub né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo, tahajaa ji ky dahé bä”, näng. ⁶ Tii b' taky hadoo ënh: “Sahõnh hẽ kaja däk. ÿ né hẽ Aw-Pah, ÿ né hẽ Omekah. ÿ né

* **21:2** P'op Hagä Do karapee sa panang tii.

hẽ jããm hẽ pooj jé hawät doo, ỹ né hẽ tagadëeg ub hawät doo. Hoo kaanh do hadoo do hã ỹ anoo da tabeëek hyb n'aa naëng ji edëb had'yyt hẽ hanoo doo. Bag hënh ỹ banoo da ta tii. Dooh ta sãm ỹ gahëen bã. ⁷ Jé nesaa do hã j'aa ketsë do paa hã ỹ anoo da sahõnh hẽ hahỹ papuu j ỹ pehuuj wät doo. Ỹ da P'op Hagä Do rah'yy kaha'eeh doo. Karapé haa d' tii. ⁸ Tii d' nado hëp ỹ n'aa rahoop do je'ỹm do hyb n'aa ỹ rahyb n'aa eréd hõm do sa hã, Jesus hã h'yy kanae bong do sa hã, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do sa hã, sa da hadoo do dahej'ëep do sa hã, sa ỹm sa patug nadoo do sii he'ỹh do sa hã, mehëm do sa hã, kabarii hã h'yy ka'eeh do sa hã, daap men'yyh do sa hã na-ãaj hẽ. Karaj'aa hadoo doo gó, tëeg hõ hadoo doo gó, saw'aak do hahõng doo gó radewäts bëenh da tii. Pawóp nuu me däg dajëp do tii”, näng hã ỹ P'op Hagä Doo.

⁹ Tii bã setsi hedoo do ããs, setsi baad nadoo do badäk hahỹ bã habong do ahoop do man'aa do paa see ana kãn wë ỹ, ti hã ỹ taky hadoo: “B'ëep. Maruus hadoo doo, B'éé T'aah ỹm pan'aa hadoo do ỹ metëeh da a hã”, näng ta kyyh. ¹⁰ Tii bã s'ëeh hadoo ỹ bahapäh P'op Hagä Do Sahee an'oo bã. Säh ỹ hadoo doo gó ããs ỹ tamahũm kãn waëe aeh do p'op nu däk doo hënh. Ta tii bã Jerusarënh papuu j, tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëew däk do panang, hỹ pong jé, P'op Hagä Do bawät bã naa hahyng do tametëeh hã ỹ. ¹¹ Panang gabar'ëeng däk P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do an'oo bã. Pã tak'ëp ky n'aa gebah do gabarëeh do hadoo tagabar'ëeng. Pã gabarëeh do jas-peh häd näng do ty gahiin do hadoo, hapees do hadoo. Tak'ëp ty

ganäm pä tög hawak do hadoo. ¹² Panang w'oo hä ta hadë tak'ëp p'op nu däk doo. 12 ta nooh. Sét ta noo ken'yyh do hä ääs see bagëët. Sét ken'yyh ta noo hä takerii däk 12 hedoo do Isaraéw taah sa panaa du n'aa do sa häd. ¹³ Papÿÿj hana hënh tamawoob hë ta nooh. Papÿÿj hahyng hënh tamawoob hë. Ta karawaa me tamawoob hë, ta karawaa see me tamawoob hë ta nooh. ¹⁴ 12 pä ta hadë hejój n'aa. Sét ken'yyh do hä takerii däk 12 hedoo do B'éé T'aah mejüü do sa häd. Sét ken'yyh pä hä takerih sét hë häd.

¹⁵ Ääs si ÿ her'oot do atón ji metyy do nahëë k'ääts tög gabarëëh do s'ëëb ji tatu hadoo doo. Ta me tametyy panang ta madawëët doo, ta gagod, panang nooh, panang hadë. ¹⁶ Séd pénh panang ta madawëët doo, ta gagod. Tii b' ji metyy do nahëë me panang ääs etyn hõm. 2,200 kirõöm ta madawëët doo. Ti pénh ta gagod, ti pénh tanu däk doo. ¹⁷ Tii bä ääs ety hõm ta hadë n'aa. Ta hadë hebaan doo, 65 meet. Ji metyy do pénh né hë ti ääs metyy doo. ¹⁸ Pä gabarëëh do jas-peh häd näng do s'ëëb panang hadë. Tak'ëp baad hadoo do k'ääts tög gabarëëh do s'ëëb me panang katamaa däk. Ty ganäm, paras-ko hadoo. ¹⁹ 12 hedoo do pä, ta hadë mejój n'aa hä sahõnh hë hedoo pé pä gabarëëh do ky n'aa gebah doo. Pä gabarëëh do jas-peh häd näng do pä ta hadë hejój n'aa see hä.† Pä gabarëëh do sapiro häd näng do ta see hä.‡ Pä gabarëëh do agata häd näng do ta see hä.§ Pä gabarëëh do

---

† **21:19** Häd pëeh ty gadoo ta ti jas-peh . ‡ **21:19** Häd ty gabajaruut ti sapiro . § **21:19** Hahiin, rii näng ti agata .

emeraad häd näng do ta see hä.** 20 Pä gabarëeh do onis häd näng do pä ta hadë hejój n'aa see hä.†† Pä gabarëeh do rubi häd näng do ta see hä.‡‡ Pä gabarëeh do kirisorit häd näng do ta see hä.§§ Pä gabarëeh do beriwo häd näng do ta see hä.*** Pä gabarëeh do topasijo häd näng do ta see hä.††† Pä gabarëeh do kirisop häd näng do ta see hä.‡‡‡ Pä gabarëeh do jasïn-to häd näng do ta see hä.§§§ Pä gabarëeh do ametis häd näng do tagadëeg ub pä ta hadë hejój n'aa hä.* 21 Gabarëeh do perora häd näng do s'ëëb 12 hedoo do panang hadë noo hä ji bejëng doo bä. Sét hë perora ken'yuh sét ta noo pan'aa.† K'ãäts tëg tak'ëp baad hadoo do s'ëëb ta tyw n'aa panang hoo gad'oo bä tabës doo. Ty ganäm paras-ko hadoo.

22 Ta ti panang bä dooh ÿ hapëë bä tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do tób n'aa. Dooh hyb n'aa péh, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo, B'éé T'aah na-ãäj hë panang bä né hë rababok do hyb n'aa.

23 Ta ti panang bä, dooh hyb n'aa pé papÿÿj bag, kamarab bag, tabawag had'yyt hë do hyb n'aa P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do an'oo bä. B'éé T'aah na-ãäj hë panang bag hadoo. 24 Panang bag

---

** 21:19 Hapëeh ty gadoo ta ti emeraad . †† 21:20 Häd hasënh ty gadoo ta ti onis . ‡‡ 21:20 Häd hahiin ta ti rubi . §§ 21:20 Hapees ty gadoo ta ti kirisorit . *** 21:20 Hapees ty gadoo ta ti beriwo . ††† 21:20 Kata ty gadoo ta ti topasijo . ‡‡‡ 21:20 Jawaraah tyb ty gadoo ta ti kirisop . §§§ 21:20 Kata häd hiin do hadoo ta ti jasïn-to . * 21:20 Sãänh tyb hadoo ta ti ametis . † 21:21 Nu nad'ëëd its perora häd näng do badäk hahÿÿ bä ji aw'yyt doo. Tak'ëp tanu eh hahÿ perora.

gó sahõnh hē hēej babuuj† rababok da. Sahõnh hē hēej sa wahē n'aa, Jesus hã h'yy kae dāk doo, panang hēnh ramenaa da rakaweh'ēeh doo, ta tii bā rabajēē p'ēē bā, P'op Hagā Doo, B'éé T'aah rakawehēē dāk hyb n'aa kā. ²⁵ Doo da ranoo gatsēē bā panang. Doo hyb n'aa péh. Adēb bā had'yyt hē ta tii bā. Doo wād atsēm. ²⁶ Sahõnh hē hēej babuuj rabajēē p'ēē da panang hēnh P'op Hagā Do raj'aa etsē hyb n'aa, ta hã raweh'ēeh hyb n'aa. § ²⁷ Doo nesaa pé t'ĩ hēnh hajēē pēē péh. Doo da rajēē pā bā ta tii bā kabarii hã h'yy ka'eeh do paah, P'op Hagā Do wad'ii do paah. Jāām hē hajēē p'ēē da ta tii bā B'éé T'aah wē hanāng do edēb had'yyt do gadoo do sa hād heen n'aa hã sa hād kerih doo.

22

Tamii edēb had'yyt hē hanoo do ky n'aa hahỹh

¹ Tii bā kā, tamii awād had'yyt hē do naēng hanoo do āās metā wād kån hã yỹ. Paras-ko s'ēeb hadoo, tak'ēp ty ganām pā tēg hawak do hadoo tamii. P'op Hagā Doo, B'éé T'aah daheeh sa bagā tyng n'aa bā naa taganyyh. ² Ta tyw n'aa panang hōō bā tabēs do hoo gad'oo bā tamii mahyng. Ta nabyy me, ta nabyy see me na-āāj hē tabahāng joom ji hed'ēēp doo. Kamarab hē had'yyt hē ti rabeaak. 12 nuu me sét ta baab ken'yyh rabeaak.

---

† **21:24** Jesus hã h'yy kae dāk do ti ta tii. Jesus hã h'yy kana'eeh do paa p'ooj ub radewāts bēēnh akajar hahõng doo me. § **21:26** Tahajaa na-āāj hē ji erii bā hahỹh da: “Panang hēnh ramajēēh da badāk hahỹ hēej babuuj sa ma ky n'aa gebah doo, rakaweh'ēeh hanoo doo, P'op Hagā Do hã takan'oo dāk hyb n'aa kā, P'op Hagā Do kawehēē dāk hyb n'aa kā.”

Dooh hëej haw'ääts hë babuj n'aa rahob wäd bä nahëeh, baad had'yyt hë rababok tan'oo bä ta ti joom g'aad. ³ Ta tii bä dooh ky n'aa kawasee do tanyy wäd bä. Tii d' tawén hadoo da, panang bä né hë P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rabag'ääs do tyng n'aa batooj kån do hyb n'aa. P'op Hagä Do karapee, panang buuj, rahyb n'aa jew'yyk da ta hä. ⁴ Rahapäh da P'op Hagä Do mamets. Sa maboor hä takerii däk da ta häd. ⁵ Dooh wäd da atsëm. Dooh hyb n'aa wät pé sa bag, dooh hyb n'aa wät pé papÿÿj bag. P'op Hagä Do ti sa bag. Ta karapee rabagää had'yyt da. ⁶ Tii bä ääs ky hadoo hä ÿÿ: “Te hub né hë sahõnh hë mahapäh doo, mamaa napäh doo, tahajaa ji ky dahé bä. Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, ta ky n'aa rod h'yyb mahüüm do tamejõ wät ta ääs, nayyw hë hawät do ta karom sa hä tametëeh hyb n'aa”, näng ääs kyyh hä ÿÿ.

⁷ Tii bä Jesus ky hadoo: “Bë hyb n'aa matakä da! Nayyw hë da ÿ matëeh. Ky n'aa kedëng da, ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hä kerih do ky daheeh doo”, näng.

⁸ ÿ Jowāw, ÿ né hë ti sahõnh hë hahÿ maa napäh doo. ÿ né hë ti sahõnh hë hahÿ hapäh doo. Sahõnh hë ta ti ÿ maa napäh jawén paa bä, ÿ bahapäh do jawén paa bä, ÿ badëe jat tüü ääs sahõnh hë ta ti hä ÿ metëeh do tsyym pa, ta hä ÿ j'aa etsë hyb n'aa paawä. ⁹ Tii b' taky hadoo: “Dooh. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né ÿÿh, ta karom mabahadoo doo da né hë, a wakään hedoo do Jesus ky n'aa rod ta karom rabahadoo doo da, sahõnh hë hahÿ kerih do ky dah'eeh do ta karom rabahadoo doo da na-ääj hë. P'op Hagä Do ti maj'aa etsëe!”, näng ta kyyh.

10 Tii bä taky hadoo ênh hã ÿÿ: “Majejën manä ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hã ma kahé bäh hã kerii däk doo, edaa däk do hyb n'aa kerii däk do kajaa. 11 Edaa däk do hyb n'aa ta ti kajaa doo, na mabok nesaa doo gó nesaa do moo heb'ook doo, rakanarën bä rah'yy kawanareem bä. Na ji h'yyb hasuts däk do hadoo hanoo doo gó rababok nä hÿ jawén sa h'yyb hasus do hadoo do hã rakanarën bä rah'yy kawanareem bä. Tii d' nado baad hadoo do moo bok doo. Taw'ãäts hë baad hadoo do ramoo boo had'yyt hë. Ti hadoo ênh tsyt hë P'op Hagä Do wë habok doo. Taw'ãäts hë tii da né hë rababoo had'yyt hë”, näng ääs kyyh.

12 Ti Jesus ky hadoo: “Bë hyb n'aa matakä da! Nayyw hë da ÿ kajaa. ÿ kajaa bä kä ÿ manaa da sahõnh hë ta säm. Ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahõnh hë sa hã ta säm. 13 ÿ né hë Aw-Pah, ÿ né hë Omekah. ÿ né hë jããm hë pooj jé hawät doo, ÿ né hë tagadëög ub hawät doo. ÿ né hë sahõnh hë du doo doo, ÿ né hë sahõnh hë gawats'iik doo.

14 Ky n'aa kedëng da sa saroor rahetsyid wät doo.* Sa hã takan'oo däk panang Jerusarënh papuuj gó rabajëë p'ëë hyb n'aa. Sa hã takan'oo däk joom ji hed'ëëp do ag rabepóh hyb n'aa. 15 Ajyy ÿÿj awaar nesaa do hedo padëëk doo, mehëm doo, sa ÿÿm sa patug nadoo do sii ha'ÿÿh doo, sa da hadoo do dahej'ëëp doo, kabarii hã h'yy ka'eeh doo, te hub nadoo do gen'aak do na-ãäj hë, dooh rahaja bä rajëë pä bä ta tii bä.†

* **22:14** Ji saroor ji hetsyid wät do ky n'aa gó tabeh'üüm ji h'yyb tym ky n'aa. Baad hado däk ji h'yyb, Jesus ji hyb n'aa dajëp do hyb n'aa. † **22:15** Tabanesaa hënh, akajar hahõng doo bä radewäts bëënh tii.

16 “ÿ Jesus, ÿ mejõ däk ããs karom ÿ seeh, hã ÿ h'yy ka'eeh do hã sahõnh hẽ hahÿ tamaher'oot hyb n'aa. ÿ né hẽ ta ti Dawi panaa Dawi hã P'op Hagä Do ky däng do paah. Watom tak'ëp gabarëeh do hadoo ÿÿh”, † näng Jesus kyyh.

17 P'op Hagä Do Sahee, B'éé T'aah ÿÿm pan'aa§ na-ãäj hẽ ky hadoo Jesus hã: “B'ëep ahyyh!”, nãk sa kyyh. Taw'ãäts hẽ hahÿ maa new'ëë do ti na-ãäj hẽ raky hadoo: “B'ëep ahyyh!” Jé hoo kaanh do hadoo doo, jé karën doo, taw'ãäts hẽ tabana Jesus wë, tagadoo hyb n'aa naëng ji edëb had'yyt hẽ hanoo doo, bag hënh kan'oo däk doo.

18 Tak'ëp péj ÿ maher'oot ta jawén hawät do ky n'aa hahÿ ma kahé bãh hã kerih do maa napäh do hã. Hahÿÿ da bë ÿ maher'oot: Hahÿ kerii däk do bahãnh herih pé ta hã, ta ti hedoo do hã P'op Hagä Do anoo da baad nadoo do ta ky n'aa hahÿ ma kahé bãh hã kerii däk doo, ta bahãnh ji erii bã.

19 Ta jawén hawät do ky n'aa, hahÿ ma kahé bãh hã kerih do ta ky n'aa wób hado hõm péh, ta ti hadoo do hã dooh P'op Hagä Do an'oo wäd bã panang tsyt hẽ kasëew däk doo hënh tajëë suun bã, ta ky n'aa hahÿÿ hã kerih doo. Dooh tan'oo wäd bã joom ji hedëp do ag tepoo bã, ta ky n'aa hahÿ ma kahé bãh hã kerih doo.

20 Hahÿÿ da Jesus, hahÿÿ hã bë tamaher'oot do kyyh: “Nayyw hẽ da ÿ bahyng ÿ matëeh doo. Né hup ÿ né hẽ”, näng.

---

† 22:16 Watom tapaj'ëë bã bawag däk do heen n'aa hadoo Jesus, papuuj P'op Hagä Do moo wät do kajaa do tametëeh do hyb n'aa.

§ 22:17 Ta hã h'yy ka'eeh do tii.

“ÿÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ. B'ëöp ahyy Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, nãng ÿ ta hã.

²¹ ÿ karẽn Jesus Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym P'op Hagã Do karapee sa wẽ. Tii d' né hẽ taw'ããts hẽ. Jããm hẽ kã.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 22 Nov 2019
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc